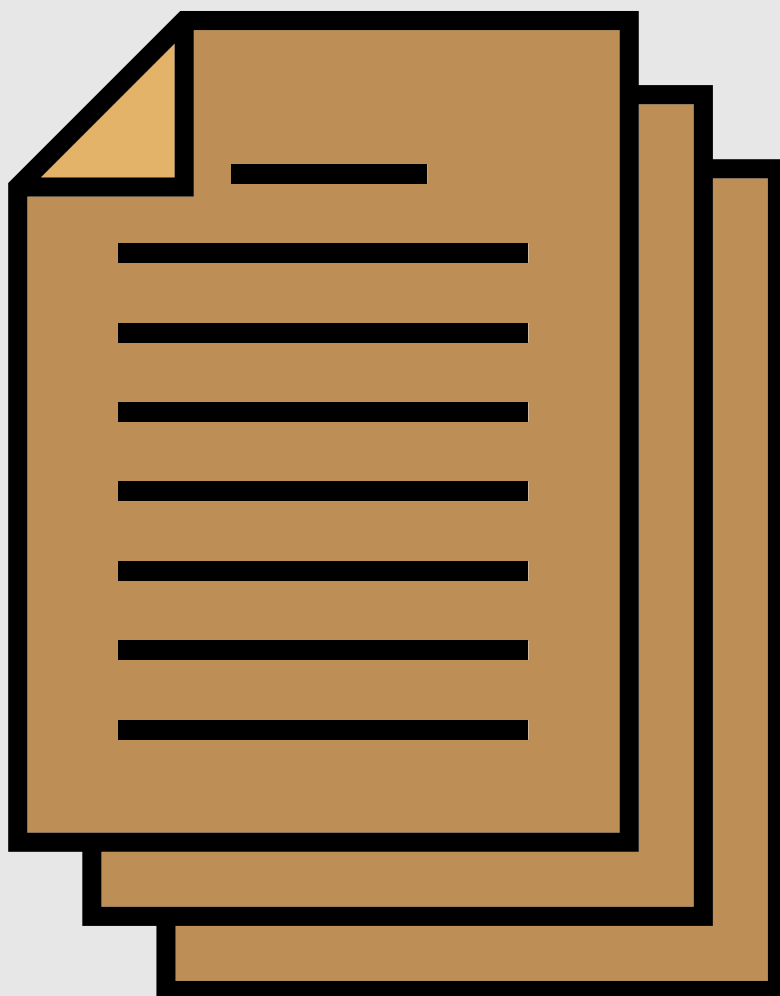

Skupština Crne Gore
Parlamentarna budžetska kancelarija

**Prikaz Predloga zakona
o završnom računu Budžeta
Crne Gore
za 2023. godinu**

Prikaz sadrži dva dijela:

Prvi dio odnosi se na Predlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu (str. 4. do str. 20.)

Drugi dio odnosi se na Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu Državne revizorske institucije i Godišnji izvještaj o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije za period oktobar 2023 - oktobar 2024. godine (str. 21. do str. 47.)

Broj: 16/2023

Klas. br: 00-52-8/24-16

Datum: novembar 2024. godine

Pripremila: Parlamentarna budžetska kancelarija

* Parlamentarna budžetska kancelarija Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Kancelarija ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.

** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.

Mišljenje Državne revizorske institucije

Državna revizorska institucija je izvršila reviziju Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu* u kojoj je izraženo **uslovno mišljenje** na finansijsku reviziju i **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti. Nepravilnosti utvrđene revizijom imale su za posljedicu 50 preporuka od čega je **tri sistemskog karaktera**, kako je prikazano u narednom pregledu:

Finansijskom revizijom Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu utvrđene su nepravilnosti u evidenciji primitaka i izdataka koje su dovele do korekcije budžetskog rezultata. **Navedeno je rezultiralo preporukom da se razmotri mogućnost pripreme amandmana na Predlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu.**

- **Gotovinski deficit nakon izvršenih korekcija iznosi 2,6 mil.€**, dok je u Predlogu zakona o završnom računu Budžeta za 2023. godinu iskazan gotovinski suficit u iznosu od 11,2 mil.€;
- **Modifikovani gotovinski deficit nakon izvršenih korekcija iznosi 4,9 mil.€**, a Predlogom zakona o završnom računu Budžeta za 2023. godinu je iskazan modifikovani suficit u iznosu od 8,9 mil.€;
- **Neto promjena gotovinskih depozita iznosi 36,8 mil.€**, dok je Predlogom zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu iskazano u iznosu od 33,72 mil.€.
- **Stanje gotovine na dan 31.12.2023. godine iznosi 83,1 mil.€**, dok je Predlogom zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu iskazano u iznosu od 80,0 mil.€.

Preporuka F2: Polazeći od činjenice da se nakon izvršenih korekcija, u skladu sa nalazima revizije, mijenja budžetski rezultat, preporučuje se da Vlada Crne Gore razmotri mogućnost pripreme amandmana na Predlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu.

Kod **revizije pravilnosti** izraženo je **negativno mišljenje** iz razloga što Poreska uprava nije izradila Završni poreski račun za 2023. godinu do 31. marta, i isti nije mogao biti obrađen već drugu godinu zaredom, kao i zbog kršenja drugih zakonskih odredbi koje uređuju funkcionisanje fiskalnog sistema i imaju imperativnu primjenu.

Jedna od tri sistemske preporuke:

Preporuka S2: Preporučuje se Skupštini Crne Gore da razmotri mogućnost, da u cilju usklađivanja sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, izmijeni normu godišnjeg zakona o budžetu koja se odnosi na konsolidaciju sopstvenih prihoda javnih ustanova, na način da se u Glavnoj knjizi trezora evidentiraju svi nekonsolidovani primici i izdaci svih javnih ustanova koje se finansiraju iz budžeta Crne Gore.

* Više o reviziji Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu od 21. stranice Prikaza.

Zakon o Budžetu Crne Gore za 2023. godinu¹ je donijela Skupština Crne Gore 27. saziva, na Četvrtoj sjednici Drugog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini, dana 27. decembra 2022. godine kada je Budžet Crne Gore utvrđen na nivou od 2.852.648.045,27 €.

Skupština Crne Gore 28. saziva na Trećoj sjednici Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2023. godini, dana 28. novembra 2023. godine, donijela je **Zakon o izmjenama zakona o Budžetu Crne Gore za 2023. godinu**² kada je budžet Crne Gore utvrđen na nivou od 2.982.485.696,09 €.

Predlogom zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu³ utvrđeno je da je Budžet Crne Gore iznosio 2.867.546.666,48 € što je 114.939.029,98 € ili 3,85% manje nego što je planirano gore navedenim izmjenama i dopunama zakona.

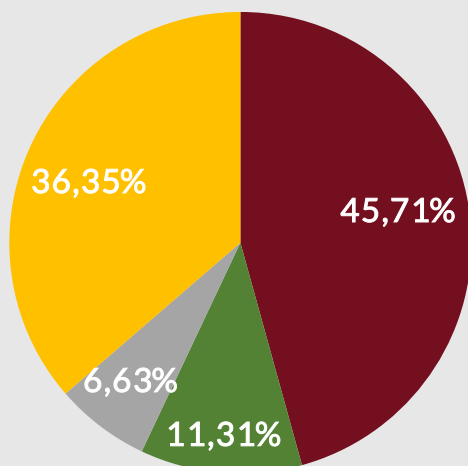
Predlogom zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu utvrđeno je sljedeće:

SREDSTVA PRENESENA IZ 2022. GODINE	46.320.320,88
------------------------------------	---------------

(iznos utvrđen u €)

PRIMICI	2.901.265.934,63
tekući prihodi	2.495.187.292,35
primici od prodaje imovine	2.717.869,53
primici od otplate kredita	13.856.511,99
donacije i transferi	71.271.868,30
uzeti zajmovi	318.232.392,46

(iznos utvrđen u €)

IZDACI	2.867.546.666,48
TEKUĆI BUDŽET	1.302.289.662,02
rashodi	1.284.021.742,71
budžetska rezerva	18.267.919,31
TRANSAKCIJE FINANSIRANJA	322.343.026,06
KAPITALNI BUDŽET	189.019.563,75
BUDŽET DRŽAVNIH FONDOVA	1.035.626.495,34

(iznos utvrđen u €)

DEPOZITI	80.039.588,98
----------	---------------

(iznos utvrđen u €)

Tabela 1 i grafik 1 – struktura budžeta

1 ("Službeni list Crne Gore", br. 152/22 od 30.12.2022)

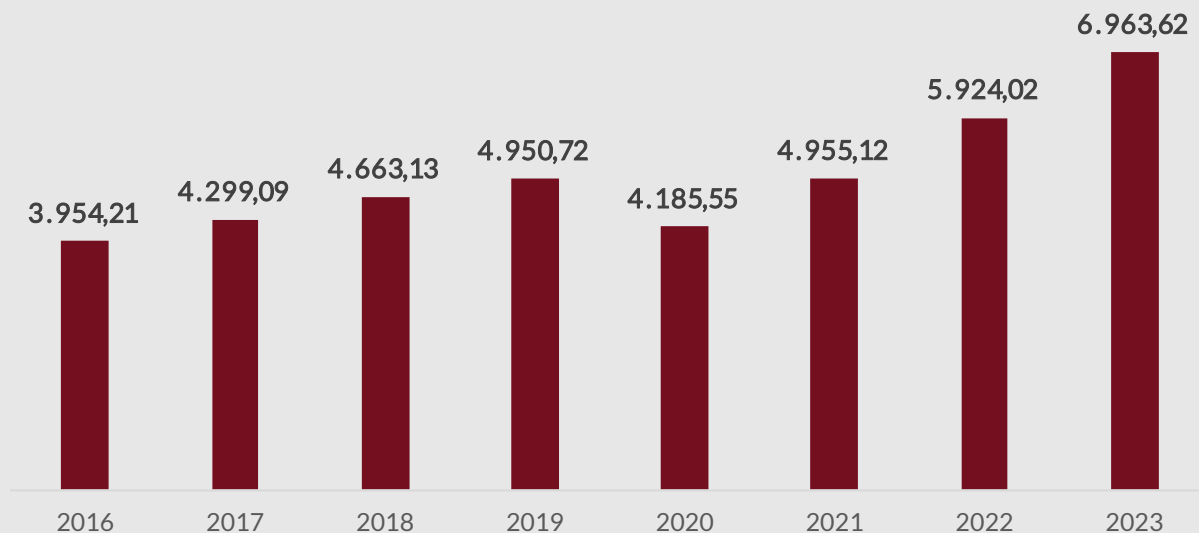
2 ("Službeni list Crne Gore", br. 106/23 od 29.11.2023)

3 Vlada Crne Gore na sjednici od 20. juna 2024. godine, utvrdila je Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu i isti dostavila Skupštini Crne Gore 23. septembra 2024. godine (br. akta 33/24-4).

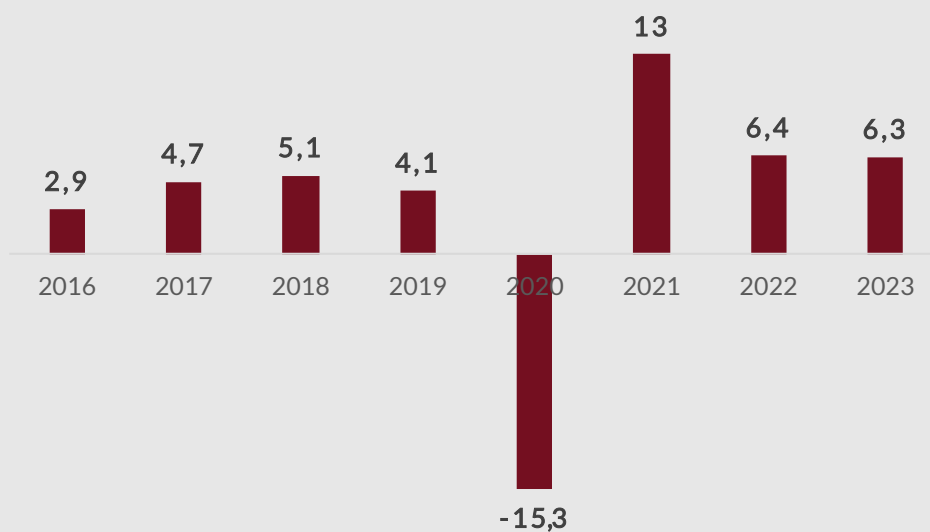
U nastavku je prikazan trend kretanja bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) i realnog rasta BDP-a⁴ za period 2016 – 2023. godinu.

Nominalni BDP

Grafik 2 – nominalni BDP, 2016 – 2023. godine (u mil. eur.)

Realan rast BDP-a

Grafik 3 – realni rast BDP-a, 2016 – 2023. godine (u %)

BUDŽETSKI REZULTAT

Gotovinski suficit⁵ budžeta za 2023. godinu iznosi 11,2 mil. € i čini 0,16 % BDP-a.

Kada se gotovinski suficit koriguje za povećanje neizmirenih obaveza iz prethodnih godina, koje nemaju karakter pozajmica, korigovani gotovinski suficit iznosi 8,9 mil. € ili 0,13% BDP-a.

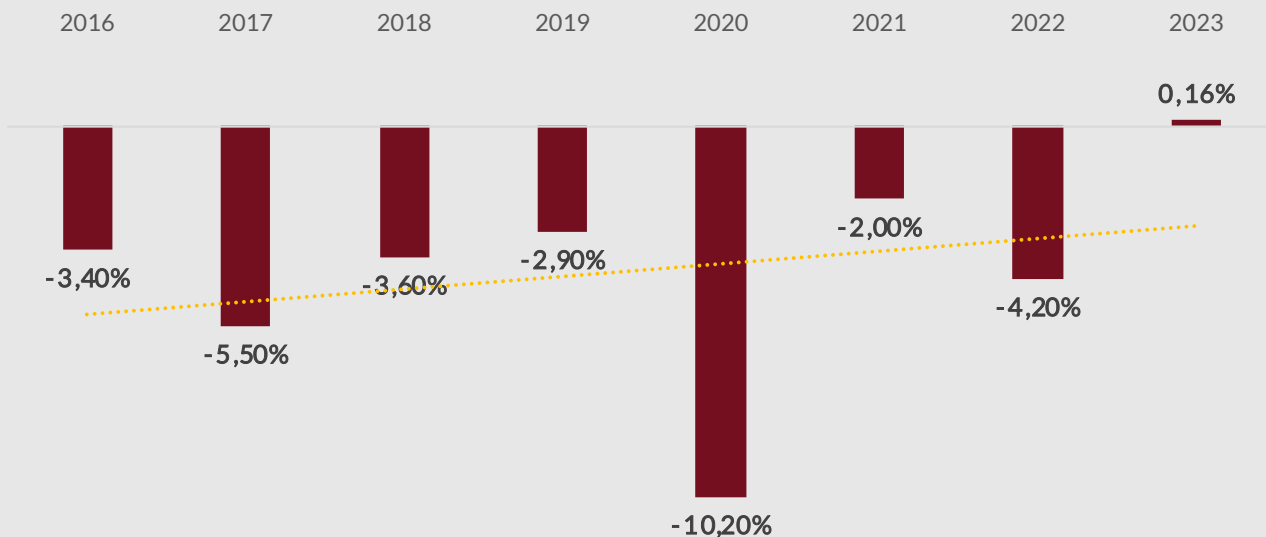
Primarni gotovinski suficit iznosi 133,4 mil. € i čini 1,9% BDP-a.

U nastavku je tabela koja prikazuje suficit budžeta:

I IZDACI BUDŽETA	2.555.271.850,62
II PRIHODI BUDŽETA	2.495.187.292,35
III DONACIJE	71.271.868,30
IV GOTOVINSKI SUFICIT (II+III-I)	11.187.310,03
V POVEĆANJE OBAVEZA IZ PRETHODNOG PERIODA	2.248.636,47
VI KORIGOVANI GOTOVINSKI SUFICIT (IV-V)	8.938.673,56
VII KAMATE	124.444.816,54
VIII PRIMARNI GOTOVINSKI SUFICIT (VI+VII)	133.383.490,10

Tabela 2 – suficit budžeta Crne Gore u 2023. godini (u eur.)

U nastavku je prikazan trend gotovinskog deficita/suficita centralnog nivoa i učešće u BDP-u u periodu od 2016. do 2023. godine:⁶

Grafik 4 – trend gotovinskog deficita/suficita budžeta u periodu 2016 – 2023. godine (%BDP-a)

⁵ Članom 14 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Službeni list CG, br. 20/14, 56/14, 70/17, 4/18, 55/18, 66/19, 70/21, 145/21, 27/23 i 125/23) definisano je da budžetski gotovinski suficit, odnosno deficit predstavlja razliku primitaka i izdataka, pri čemu se primici umanjuju za pozajmice, primljene transfere, primitke od prodaje imovine i primitke od povraćaja datih pozajmica i kredita, a izdaci za otplatu glavnice u zemlji i inostranstvu po osnovu duga nastalog uzimanjem kredita ili emitovanjem hartija od vrijednosti, izdatke za kupovinu hartija od vrijednosti i izdatke po osnovu datih pozajmica i kredita, koji predstavljaju transakcije finansiranja. Budžetski gotovinski suficit, odnosno deficit koriguje se za iznos promjene neto obaveza iz prethodnih godina koje nemaju karakter pozajmica. Promjena neto obaveza iz prethodnih godina prikazuje se kao razlika stanja obaveza na početku i na kraju fiskalnog perioda.

⁶ Metodologija obračuna budžetskog gotovinskog rezultata je izmijenjena Zakonom o izmjeni i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 055/18) u dijelu isključivanja izdataka za kupovinu hartija od vrijednosti od 2018. godine, a Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ("Sl. list CG", br. 027/23) promjena je zabilježena i kod isključivanja primitaka od otplate kredita, kao i datih pozajmica označenih kao transakcije finansiranja od 2023. godine, pa podaci koji su vezani za budžetski gotovinski rezultat u 2016. i 2017. godini ne korespondiraju sa podacima nakon 2017. godine, dok podaci u periodu od 2018. do 2021. godine ne korespondiraju podacima u 2022. i 2023. godini..

UKUPNI JAVNI DUG CRNE GORE za 2023. godinu iznosi 59,3% BDP-a⁷

59,3%
BDP-a

JAVNI DUG
4.126,82 mil. €

Uzimajući u obzir depozite Ministarstva finansija, koji uključuju i 38.477 unci zlata, a koji su na dan 31. 12. 2023. godine iznosili 152,41 mil.€, neto javni dug na kraju 2023. godine iznosi 3.974,41 mil. € ili 57,07 % BDP-a.

DUG CENTRALNOG NIVOVA
4.059,91 mil. €

DUG LOKALNOG NIVOVA
66,91 mil. €

- državni organi
- organi državne uprave
- pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od javnog interesa, koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od države.

- organi opštine
- pravna lica i privredna društva koja pretežno pružaju usluge od lokalnog interesa i koja su pod upravljačkom kontrolom i najvećim dijelom finansirana od opštine

Unutrašnji
542,62 mil. €

Spoljni
3.517,29 mil. €

Konsolidovani dug opština
107,80 mil. €

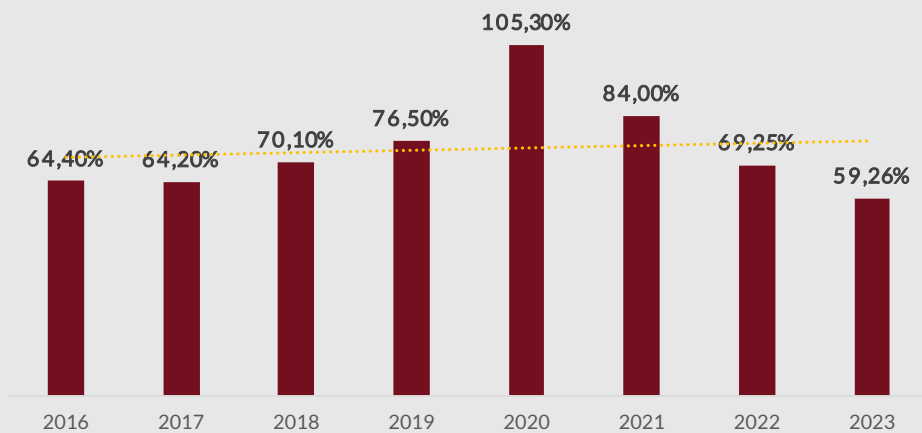
Dug lokalnih samouprava prikazan je na sljedeći način:

- kroz stanje duga lokalnih samouprava, u iznosu 66,91 mil. €;
- kroz stanje državnog ino duga uključen je dug opština po ugovorima koje je potpisala Vlada Crne Gore sa ino kreditorima, a sa opštinama potkreditne sporazume, u iznosu od oko 36,91 mil. € (iznos povučenih, neotplaćenih sredstava);
- kroz dug prema Ministarstvu finansija u iznosu od 3,97 mil. €, od čega je 0,30 mil. € pozajmica iz Fonda za podršku opštinama za finansiranje donatorskih projekata, 0,55 mil. € iz Egalizacionog fonda i 3,12 mil. € pozajmica iz budžeta države.

⁷ Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti definisan je limit maksimalnog nivoa deficita na nivou od 3% bruto društvenog proizvoda, odnosno limit maksimalnog nivoa zaduženosti na nivou od 60% BDP-a. Učešće u BDP-u, Parlamentarna budžetska kancelarija obračunala je na osnovu iznosa BDP-a u tekućim cijenama preuzetog sa internet stranice Uprave za statistiku.

U nastavku je trend javnog duga Crne Gore u periodu 2016 – 2023. godine:⁸

Grafik 5 – trend javnog duga Crne Gore u periodu 2016 – 2023. godine (%BDP-a)

KRETANJE DRŽAVNIH GARANCIJA:

8,29 BDP-a⁹

Ugovoreni iznos izdatih državnih garancija na kraju 2023. godine iznosi 577,67 mil. €, što je za oko 47,83 mil. € manje u odnosu na isti period 2022. godine. Od ovog iznosa, angažovana sredstva iznose 457,8 mil. €. Stanje duga na kraju 2023. godine, po garancijama izdatim domaćim i ino kreditorima iznosi 150,57 mil. €, što predstavlja 2,16% BDP-a. U odnosu na kraj 2022. godine, na kraju 2023. godine stanje duga po osnovu izdatih državnih garancija se smanjilo za 25,95 mil. €.

Kretanje državnih garancija u 2023. godini dato je u narednoj tabeli:

KRETANJE DRŽAVNIH GARANCIJA	UGOVORENI IZNOS NA 31.12.2023	ANGAŽOVANI IZNOS NA 31.12.2023	STANJE DUGA NA 31.12.2023
IZDATE INO GARANCIJE	513,43	393,67	128,85
IZDATE DOMAĆE GARANCIJE	64,24	64,14	21,61
UKUPNO	577,67	457,81	150,57

Tabela 3 – državne garancije Crne Gore u 2023. godini (u mil. eur.)

SERVISIRANJE DRŽAVNOG DUGA

Struktura otplate državnog duga u 2023. godini data je u narednoj tabeli:

BUDŽETSKA POZICIJA	2023	učešće u ukupnoj otplati
OTPLATA GLAVNICE REZIDENTIMA	74,48	17,39%
OTPLATA GLAVNICE NEREZIDENTIMA	226,74	52,93%
OTPLATA OBAVEZA IZ PRETHODNIH GODINA - stara devizna štednja	0,13	0,03%
OTPLATA OBAVEZA IZ PRETHODNIH GODINA - restitucija	0	0,00%
UKUPNA OTPLATA GLAVNICE	301,35	70,35%
OTPLATA KAMATE REZIDENTIMA	15,36	3,53%
OTPLATA KAMATE NEREZIDENTIMA	109,08	25,46%
UKUPNA OTPLATA KAMATE	124,22	29,00%
OTPLATA GARANCIJA	2,81	0,66%
UKUPNO	428,38	100,00%

Tabela 4 - servisiranje državnog duga (u mil. eur. i %)

⁸ Podaci o javnom dugu preuzeti su iz izvještaja o javnom dugu u periodu 2016 - 2023. godine Ministarstva finansija. Učešće u BDP-u, Parlamentarna budžetska kancelarija obračunala je na osnovu iznosa BDP-a preuzetih sa internet stranice Uprave za statistiku.

⁹ Član 53 stav 4 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti propisuje da ukupan iznos garancija ne smije da pređe 15% BDP-a.

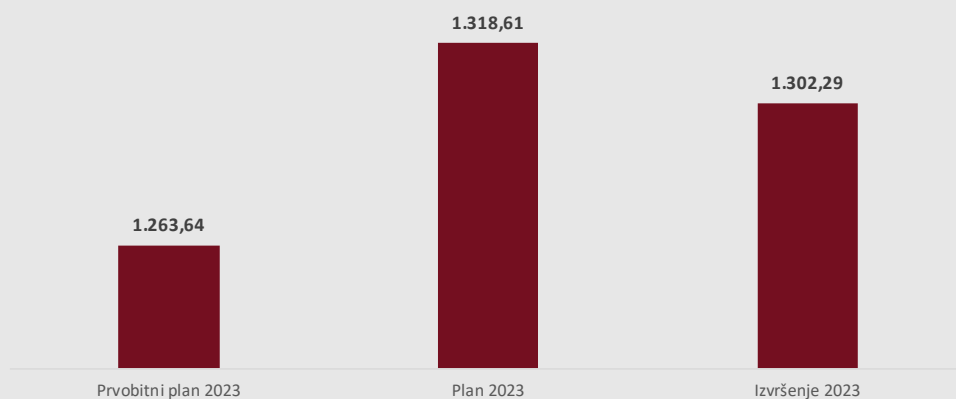
TEKUĆI BUDŽET

Sredstva tekućeg budžeta u 2023. godini su prvobitno planirana u iznosu od 1.263,64 mil. €. Rebalansom je plan uvećan za 27,56 mil. €, a odlukama o preusmjeravanju sredstava su uvećana za dodatnih 27,41 mil. €, pa je konačni plan iznosio 1.318,61 mil. €, što je činilo 44,22 % ukupnog budžeta.

Od toga je realizovano 1.302,29 mil. € ili 98,77 %.

Plan u odnosu na izvršenje tekućeg budžeta:

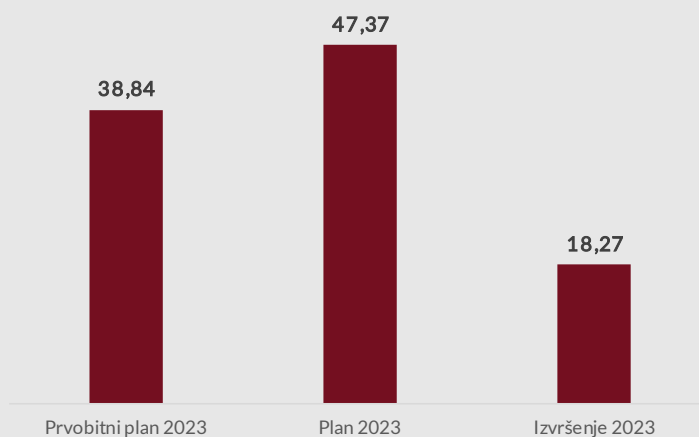
Grafik 6 - tekući budžet (u mil. eur.)

Budžetske rezerve

Shodno odredbama Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti (član 43), sredstva tekuće rezerve se koriste za finansiranje neplaniranih izdataka kao i izdataka koji nijesu planirani u dovoljnom iznosu. Zakonom o budžetu za 2023. godinu ova sredstva su planirana u iznosu od 38,85 mil. €, a plan je uvećan rebalansom i odlukama o preusmjeravanju na 47,37 mil. €, što je činilo 1,59 % ukupnog budžeta. Realizacija planiranih sredstava rezervi je iznosila 18,27 mil. € ili 38,56%.

Plan u odnosu na izvršenje sredstava iz budžetske rezerve:

Grafik 7 - budžetske rezerve (u mil. eur.)

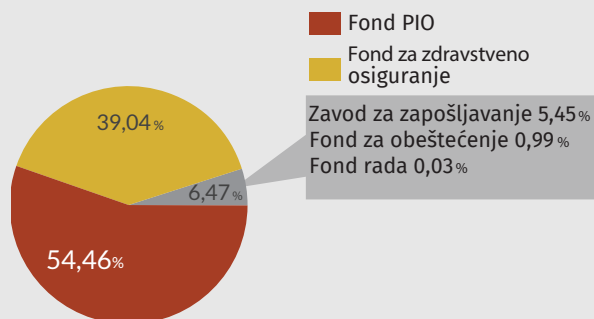
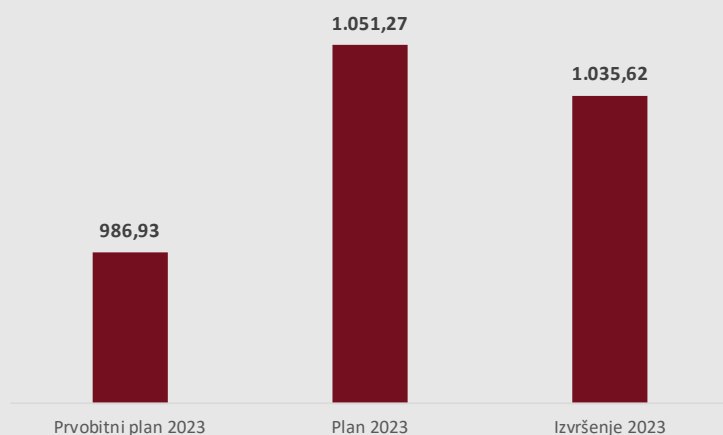
BUDŽET DRŽAVNIH FONDOVA

Budžet državnih fondova za 2023. godinu inicijalno je planiran u iznosu od 986,93 mil. €, Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Budžetu sredstva su uvećana za 68,55 mil. €, a odlukama o preusmjeravanju umanjena za 1,18 mil. €. Konačan plan iznosio je 1,05 mlrd. €, od čega je realizovano 1,04 mlrd. € ili 98,51% ukupno planiranih sredstava na nivou godine.

Plan u odnosu na izvršenje budžeta fondova:

Budžet fondova - potrošnja pojedinačno:

Grafik 8 - budžet državnih fondova (u mil. eur.)

Grafik 9 - budžet državnih fondova pojedinačno (%)

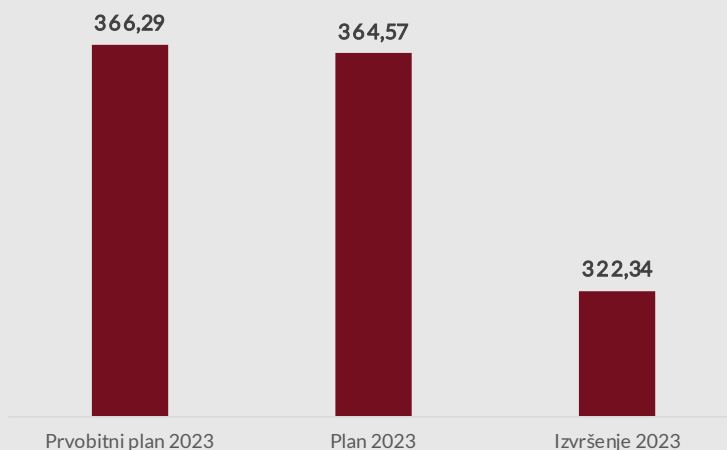
TRANSAKCIJE FINANSIRANJA

Transakcije finansiranja su planirane u iznosu od 366,29 mil. € a realizovane su u iznosu od 322,34 mil. € ili 88,42%.

Plan u odnosu na izvršenje transakcija finansiranja:

Grafik 10 - transakcije finansiranja: plan i izvršenje (mil. eur.)

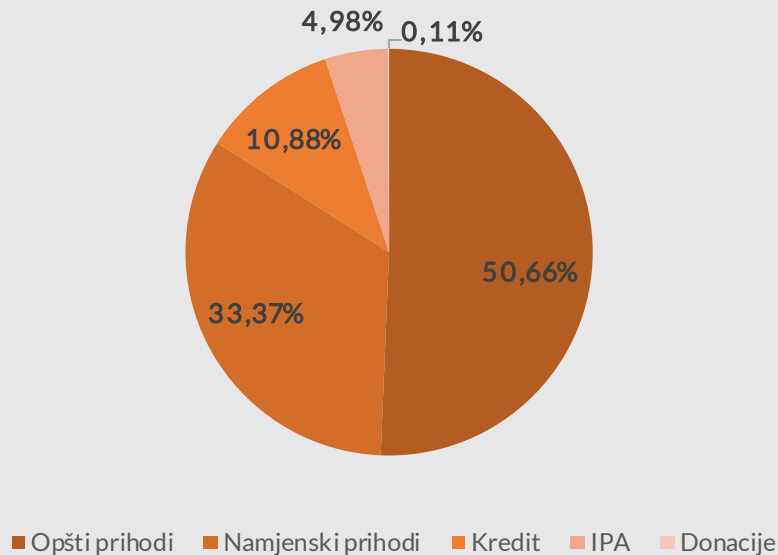

KAPITALNI BUDŽET

Kapitalni budžet za 2023. godinu planiran je u iznosu od 200,65 mil. €, što čini 6,72% ukupno planiranih budžetskih sredstava, od čega je realizovano 189,02 mil. € ili 94,20% plana kapitalnog budžeta.

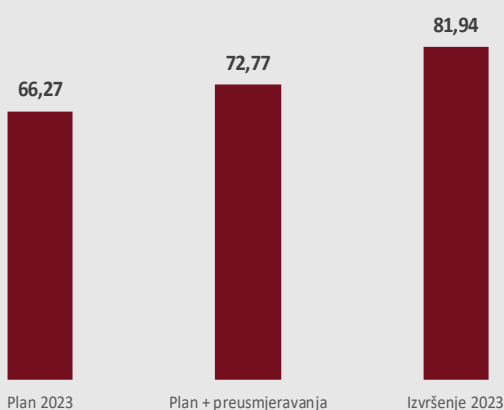
Kapitalni budžet se realizuje kroz više izvora finansiranja:

Grafik 11 – izvori finansiranja kapitalnog budžeta (%)

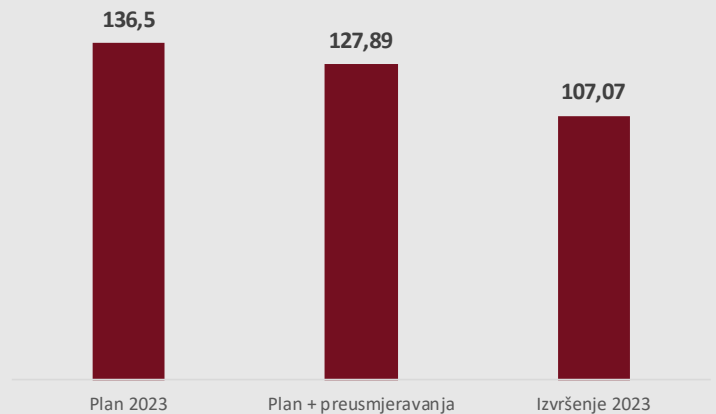
Projekti kapitalnog budžeta realizuju se kroz aktivnosti Uprave za saobraćaj i Uprave za kapitalne projekte. Uprava za saobraćaj realizovala je 81,94 mil. € ili 43,35 % kapitalnog budžeta za 2023. godinu, dok je realizacija Uprave za kapitalne projekte 107,07 mil. € ili 56,64 % kapitalnog budžeta za 2023. godinu.

Plan u odnosu na izvršenje budžeta US:

Grafik 12 – plan u odnosu na izvršenje US (mil. eur.)

Plan u odnosu na izvršenje budžeta UKP:

Grafik 13 – plan u odnosu na izvršenje UKP (mil. eur.)

Kapitalni budžet Uprave za saobraćaj za 2023. godinu inicijalno je planiran na iznos od 66,27 mil. €, odlukama o preusmjeravanju uvećan je za 6,50 mil. €, pa je konačan plan iznosio 72,77 mil. €, od čega je realizovano 81,94 mil. € ili 112,61%.

Kapitalni budžet Uprave za kapitalne projekte za 2023. godinu planiran je u iznosu od 136,51 mil. €, rebalansom budžeta umanjen je za 2,12 mil. €, a odlukama o preusmjeravanju za dodatnih 6,50 mil. €, pa je konačan plan iznosio 127,89 mil. €, od čega je realizovano 107,07 mil. € ili 83,73%.

PRIMICI

Primici budžeta za 2023. godinu planirani su u iznosu od 2.939,49 mil. €.

Ostvarenje je iznosilo 2.901,26 mil. €

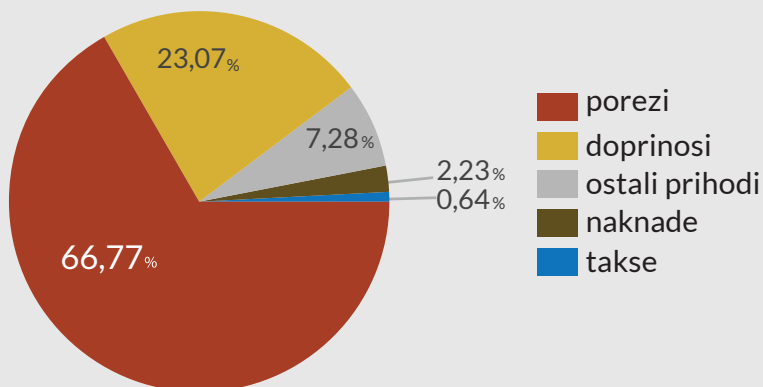
Ostvareno je 1,30% manje od plana.

Ostvareno je 38,21 € mil. € manje od plana.

O P I S	Plan 2023	Rebalans 2023	Završni račun 2023	Apsolutna razlika	Procentualna razlika
PRIMICI	2.752.648.045,27	2.939.485.696,09	2.901.265.934,63	-38.219.761,46	-1,30%
Tekući prihodi	2.096.334.926,00	2.354.400.587,12	2.495.187.292,35	140.786.705,23	5,98%
Porezi	1.465.464.013,56	1.581.306.556,73	1.666.016.479,53	84.709.922,80	5,36%
Doprinosi	474.756.305,37	512.225.546,85	575.730.590,25	63.505.043,40	12,40%
Takse	14.250.938,22	14.498.595,51	16.017.153,06	1.518.557,55	10,47%
Naknade	41.688.257,28	45.959.207,07	55.717.585,72	9.758.378,65	21,23%
Ostali prihodi	100.175.411,57	200.410.680,97	181.705.483,79	-18.705.197,18	-9,33%
Primici od prodaje imovine	6.000.000,00	6.000.000,00	2.717.869,53	-3.282.130,47	-54,70%
Primici od otplate kredita	9.747.904,00	9.747.904,00	13.856.511,99	4.108.607,99	42,15%
Donacije i transferi	41.383.384,58	68.383.384,58	71.271.868,30	2.888.483,72	4,22%
Pozajmice i krediti	599.181.830,69	500.953.820,38	318.232.392,46	-182.721.427,92	-36,47%

Tabela 5 – primici budžeta Crne Gore (u mil. eur. i %)

Tekući prihodi:

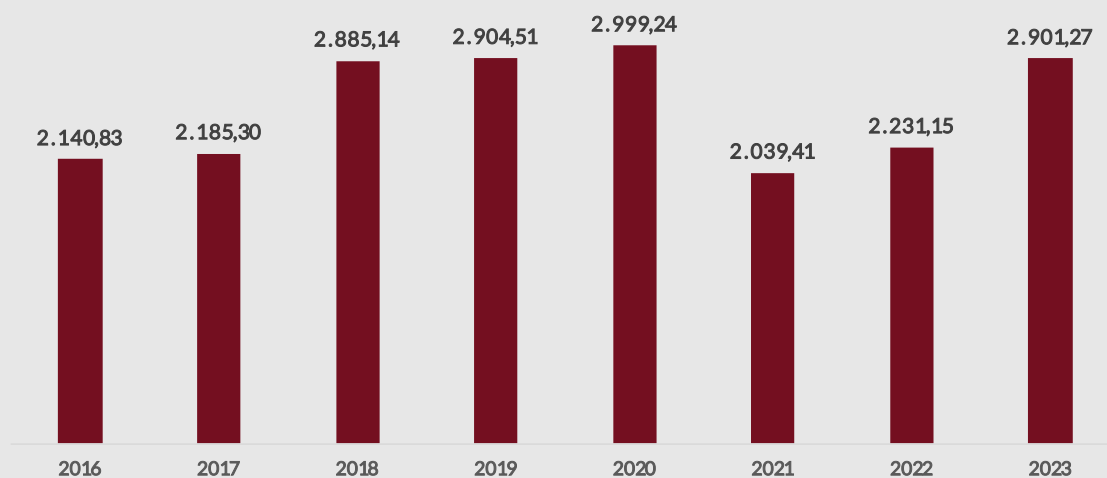
Tekući prihodi budžeta čine 86,00% ukupnih prihoda budžeta Crne Gore.

U okviru tekućih prihoda najznačajniji prihod predstavljaju prihodi od poreza i to 66,77% ukupnih tekućih prihoda.

Grafik 14- struktura tekućih prihoda (u %)

PRIMICI¹⁰

Trend primitaka budžeta države 2016 – 2023. godine:

Grafik 15 - primitci budžeta (u mil. eur.)

Opis	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PRIMICI	2.140.831.374,81	2.185.304.645,49	2.885.140.807,97	2.904.508.994,51	2.999.244.680,49	2.039.413.321,41	2.231.154.856,19	2.901.265.934,63
Tekući prihodi	1.470.808.839,11	1.534.411.996,24	1.708.022.927,05	1.838.734.728,98	1.573.194.638,95	1.861.403.799,97	1.961.016.332,41	2.495.187.292,35
Primici od prodaje imovine	4.219.567,51	6.191.115,23	15.749.081,71	4.278.082,92	8.547.250,96	4.453.578,24	4.515.414,70	2.717.869,53
Primici od otplate kredita	4.662.620,91	6.580.211,88	11.285.945,10	8.269.563,31	7.414.914,75	10.101.545,13	15.044.565,63	13.856.511,99
Donacije i transferi	11.579.771,22	25.281.469,76	26.709.414,99	38.208.325,87	57.919.486,82	39.876.694,44	34.391.205,84	71.271.868,30
Pozajmice i krediti	649.560.576,06	612.839.852,38	1.123.373.439,12	1.015.018.293,43	1.352.168.389,01	123.577.703,63	216.187.337,61	318.232.392,46

Tabela 6 - primitci budžeta (u eur.)

¹⁰ Podaci za period 2016 - 2018. godine preuzeti su iz zakona o završnim računima budžeta Crne Gore 2014 - 2018. godine. Podaci za 2019 -2023. preuzeti iz predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019 - 2023. godine.

IZDACI

Izdaci Budžeta za 2023. godinu planirani su u iznosu od 2.982,49 mil. €.

Ostvarenje je iznosilo 2.867,55 mil. €.

Ostvareno je 3,85 % manje od plana.

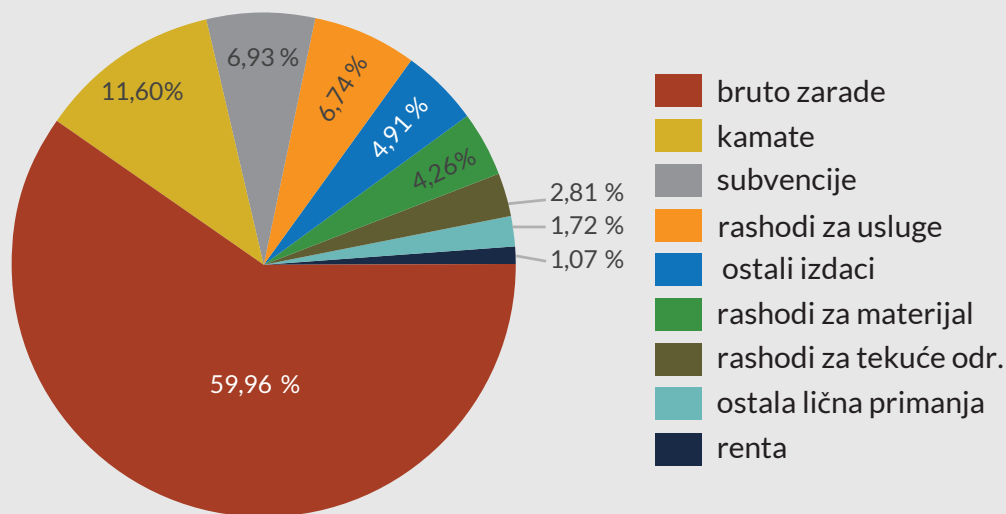
Ostvareno je 114,93 mil. € manje od plana.

	Plan 2023	Rebalans 2023	Plan 2023	Završni račun budžeta 2023	Apsolutna razlika	Procentualna razlika
Izdaci	2.852.648.045,27	2.982.485.696,09	2.982.485.696,46	2.867.546.666,48	-114.939.029,98	-3,85%
Tekući izdaci	1.057.428.511,19	1.080.322.097,48	1.102.814.708,30	1.072.633.330,40	-30.181.377,90	-2,74%
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	627.306.329,07	635.224.458,57	653.015.862,57	643.138.738,83	-9.877.123,74	-1,51%
Ostala lična primanja	19.698.518,74	19.612.384,86	21.438.796,42	18.418.159,83	-3.020.636,59	-14,09%
Rashodi za materijal	53.727.039,59	56.710.723,90	54.067.943,18	45.669.015,57	-8.398.927,61	-15,53%
Rashodi za usluge	67.140.893,02	71.054.582,26	80.037.472,27	72.310.369,09	-7.727.103,18	-9,65%
Rashodi za tekuće održavanje	35.579.121,74	34.835.684,36	34.724.823,33	30.139.127,84	-4.585.695,49	-13,21%
Kamate	109.927.809,38	110.027.809,39	105.260.873,39	124.444.816,54	19.183.943,15	18,23%
Renta	12.254.306,27	12.241.037,41	12.342.555,50	11.498.840,40	-843.715,10	-6,84%
Subvencije	60.973.265,96	72.823.266,96	76.222.859,91	74.379.966,02	-1.842.893,89	-2,42%
Ostali izdaci	70.821.227,42	67.792.149,77	65.703.521,73	52.634.296,33	-13.069.225,40	-19,89%
Transferi za socijalnu zastitu	785.182.289,74	840.813.872,81	829.227.975,58	824.857.564,21	-4.370.411,37	-0,53%
Prava iz oblasti socijalne zaštite	190.160.811,71	207.352.800,31	210.952.589,31	209.639.087,61	-1.313.501,70	-0,62%
Sredstva za tehnološke viškove	28.611.076,00	28.611.076,00	25.378.184,43	24.251.935,38	-1.126.249,05	-4,44%
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	529.750.402,03	567.395.838,01	555.728.938,04	553.810.698,31	-1.918.239,73	-0,35%
Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	21.060.000,00	21.854.158,49	20.559.651,36	20.559.593,51	-57,85	0,00%
Ostala prava iz zdravstvenog osiguranja	15.600.000,00	15.600.000,00	16.608.612,44	16.596.249,40	-12.363,04	-0,07%
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	352.329.586,06	367.655.686,28	386.782.364,78	380.691.479,88	-6.090.884,90	-1,57%
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	343.168.236,06	358.096.836,28	376.402.577,89	370.970.865,69	-5.431.712,20	-1,44%
Ostali transferi	9.161.350,00	9.558.850,00	10.379.786,89	9.720.614,19	-659.172,70	-6,35%
Kapitalni izdaci	247.665.601,93	248.950.033,35	248.793.027,17	239.500.797,52	-9.292.229,65	-3,73%
Pozajmice i krediti	4.524.007,00	4.524.007,00	4.284.007,00	10.111.595,67	5.827.588,67	136,03%
Otplata dugova	365.518.049,35	366.038.453,89	363.208.959,10	321.483.979,44	-41.724.979,66	-11,49%
Otplata duga	338.085.896,69	338.085.896,69	338.085.896,69	301.304.173,57	-36.781.723,12	-10,88%
Otplata garancija	2	2	2	2.813.572,16	2.813.570,16	
Otplata obaveza iz prethodnih godina	27.432.150,66	27.952.555,20		17.366.233,71	17.366.233,71	
Rezerve	40.000.000,00	74.181.545,28	47.374.654,53	18.267.919,31	-29.106.735,22	-61,44%

Tabela 7 - izdaci budžeta (u eur. i %)

U nastavku je struktura tekućih izdataka budžeta Crne Gore u 2023. godini:

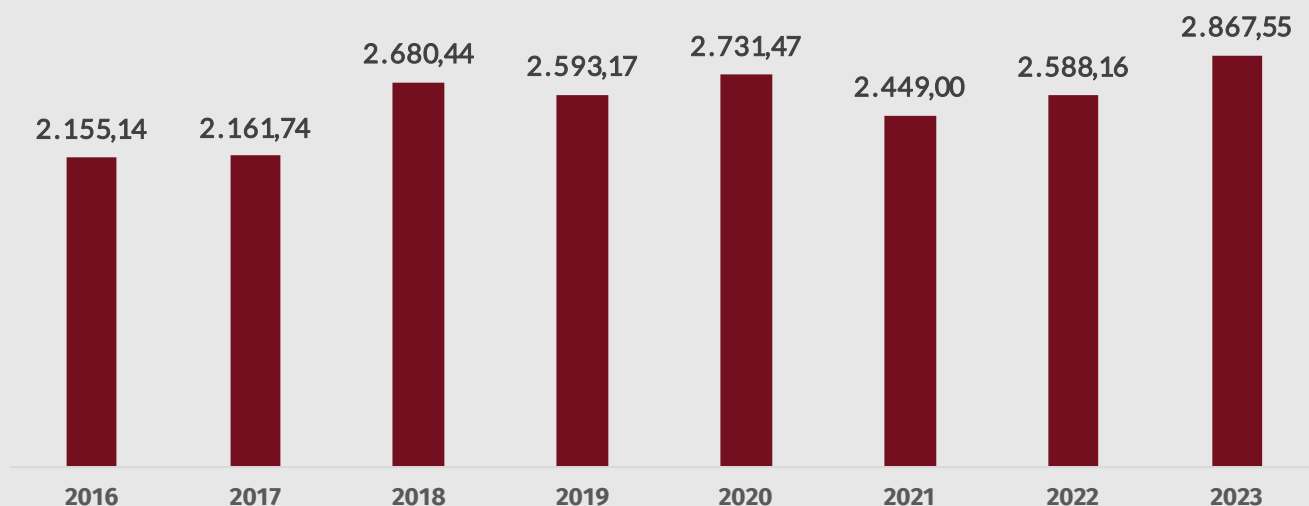

Grafik 16- struktura tekućih izdataka (u %)

Tekući izdaci budžeta čine oko 37,40% ukupnih izdataka budžeta u 2023. godini. U okviru tekućih izdataka najznačajniji iznos sredstava opredijeljen je na bruto zarade i doprinose na teret poslodavca i to u iznosu od 59,69%.

IZDACI¹¹

Trend izdataka budžeta države 2016 – 2023. godine

Grafik 17-izdaci budžeta (u mil. eur.)

¹¹ Podaci za period 2016 - 2018. godine preuzeti su iz zakona o završnim računima budžeta Crne Gore 2016 - 2018. godine. Podaci za 2019 -2023. preuzeti iz predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2019 – 2023. godine.

U nastavku je trend izdataka budžeta Crne Gore u periodu 2016 - 2023. godine:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Izdaci	2.155.143.447,59	2.161.736.648,00	2.680.444.123,53	2.593.166.292,96	2.731.468.110,62	2.449.004.161,59	2.588.159.290,64	2.867.546.666,48
Tekući izdaci	697.288.266,74	745.813.667,07	788.259.121,02	822.772.770,02	858.015.865,81	875.790.931,35	923.673.941,22	1.072.633.330,40
Transferi za socijalnu zaštitu	554.983.220,35	538.050.896,13	544.485.571,48	554.348.899,90	558.678.968,50	567.405.550,30	667.285.836,71	824.857.564,21
Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	171.815.385,72	166.881.124,76	208.726.710,34	219.689.949,61	281.248.902,50	257.066.480,46	353.517.907,93	380.691.479,88
Kapitalni izdaci	106.908.718,07	287.888.325,48	390.979.023,80	402.214.320,08	230.877.683,28	204.674.628,10	268.150.642,00	239.500.797,52
Pozajmice i krediti	2.868.099,30	4.857.410,76	4.596.369,00	3.176.935,98	1.611.467,00	1.315.523,00	23.121.894,74	10.111.595,67
Otplata dugova	602.381.893,44	398.561.393,50	719.509.827,84	566.666.961,78	684.621.514,33	471.520.882,96	327.453.338,79	321.483.979,44
Rezerve	18.897.863,97	19.683.829,93	23.887.500,05	24.296.455,59	116.413.709,20	71.230.165,42	24.955.729,25	18.267.919,31

Tabela 8 - izdaci budžeta (u eur.)

NAJVEĆE RAZLIKE IZMEĐU PLANIRANOG¹² BUDŽETA I IZVRŠENJA KOD POTROŠAČKIH JEDINICA U 2023. GODINI

Deset najvećih pozitivnih i negativnih apsolutnih razlika:

Opis	Plan 2023	Završni račun 2023	Apsolutna razlika u odnosu na Plan
Uprava za saobraćaj	72.769.459,00	81.943.341,44	9.173.882,44
Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	2.194.705,67	8.959.611,53	6.764.905,86
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	53.987.865,18	58.368.324,17	4.380.458,99
Ministarstvo energetike i rudarstva	1.844.516,98	3.680.583,41	1.836.066,43
Uprava prihoda i carina	20.699.289,84	21.662.727,27	963.437,43
Ministarstvo evropskih poslova	1.719.188,76	2.046.204,55	327.015,79
Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	4.589.598,20	4.852.059,45	262.461,25
Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	3.971.441,45	4.116.819,66	145.378,21
Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju	1.874.052,03	1.921.115,43	47.063,40
Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	3.014.394,36	3.053.406,94	39.012,58

Tabela 9 - najveće pozitivne apsolutne razlike (u eur.)

Opis	Plan 2023	Završni račun 2023	Apsolutna razlika u odnosu na Plan
Ministarstvo finansija	345.396.378,07	304.889.288,56	-40.507.089,51
Uprava za kapitalne projekte	127.887.071,35	107.076.222,31	-20.810.849,04
Ministarstvo unutrašnjih poslova	129.213.580,64	113.879.136,02	-15.334.444,62
Uprava za katastar i državnu imovinu	29.547.460,53	21.862.517,49	-7.684.943,04
Zavod za zapošljavanje	63.057.379,54	56.665.867,24	-6.391.512,30
Fond za zdravstveno osiguranje	409.977.147,18	405.424.117,63	-4.553.029,55
Fond penzijskog i invalidskog osiguranja	569.605.499,34	565.526.812,03	-4.078.687,31
Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija	282.153.232,26	278.313.258,97	-3.839.973,29
Ministarstvo kulture i medija	25.964.453,83	22.182.068,88	-3.782.384,95
Uprava za statistiku	7.093.660,59	3.615.342,32	-3.478.318,27

Tabela 10 - najveće negativne apsolutne razlike (u eur.)

Deset najvećih pozitivnih i negativnih procentualnih promjena:

Opis	Plan 2023	Završni račun 2023	Procentualna razlika u odnosu na Plan
Agencija za zaštitu prirode i životne sredine	2.194.705,67	8.959.611,53	308,24%
Ministarstvo energetike i rudarstva	1.844.516,98	3.680.583,41	99,54%
Ministarstvo evropskih poslova	1.719.188,76	2.046.204,55	19,02%
Uprava za saobraćaj	72.769.459,00	81.943.341,44	12,61%
Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	53.987.865,18	58.368.324,17	8,11%
Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	4.589.598,20	4.852.059,45	5,72%
Uprava prihoda i carina	20.699.289,84	21.662.727,27	4,65%
Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	3.971.441,45	4.116.819,66	3,66%
Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju	1.874.052,03	1.921.115,43	2,51%
Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	3.014.394,36	3.053.406,94	1,29%

Tabela 11 - najveće pozitivne procentualne razlike (u eur i %.)

Opis	Plan 2023	Završni račun 2023	Procentualna razlika u odnosu na Plan
Savjet za NATO	14.000,00	0,00	-100,00%
Fond rada	1.313.673,87	335.346,24	-74,47%
Uprava za ugljovodonike	567.757,48	146.343,10	-74,22%
Uprava za statistiku	7.093.660,59	3.615.342,32	-49,03%
Uprava za zaštitu kulturnih dobara	1.128.524,62	637.441,81	-43,52%
Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki	502.205,17	349.471,87	-30,41%
Uprava za vode	727.428,14	511.451,03	-29,69%
Uprava za saradnju sa dijasporom – iseljenicima	892.973,86	640.706,14	-28,25%
Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu	871.075,93	627.774,29	-27,93%
Uprava za katastar i državnu imovinu	29.547.460,53	21.862.517,49	-26,01%

Tabela 12- najveće negativne procentualne razlike (u eur. i %)

PREUSMJERAVANJE SREDSTAVA¹³

Datum	Potrošačka jedinica	Iznos	Potrošačka jedinica	Sjednica Vlade	Vlada
2.feb	Ministarstvo finansija	1.690.120,72	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	579.253,34	Ministarstvo prosvete	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	42.458,36	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	1.179.609,49	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	315.531,32	Ministarstvo kapitalnih investicija	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	357.863,32	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	210.396,33	Ministarstvo javne uprave	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	215.703,63	Ministarstvo zdravlja	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	42.458,36	Ministarstvo unutrašnjih poslova	39	43
2.feb	Ministarstvo finansija	421.171,77	Ministarstvo kulture i medija	39	43
24. feb	Ministarstvo finansija	30.000,00	Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore	42	43
20. mar	Rezerva	300.000,00	Ministarstvo sporta i mladih	45	43
6. apr	Rezerva	104.300,00	Uprava za inspeksijske poslove	47	43
25. apr	Ministarstvo finansija	4.200.000,00	Ministarstvo unutrašnjih poslova	48	43
25. apr	Ministarstvo finansija	250.000,00	Uprava prihoda i carina	48	43
4. maj	Ministarstvo finansija	13.700,00	Ministarstvo vanjskih poslova	50	43
11. maj	Ministarstvo finansija	60.000,00	Uprava za katastar i državnu imovinu	51	43
11. maj	Državni arhiv	50.000,00	Uprava za katastar i državnu imovinu	51	43
18. maj	Ministarstvo pravde	144.853,15	Ministarstvo vanjskih poslova	52	43
18. maj	Rezerva	245.860,78	Ministarstvo sporta i mladih	53	43
8. jun	ministarstvo unutrašnjih poslova	203.246,27	ministarstvo vanjskih poslova	55	43
8. jun	Ministarstvo javne uprave	6.000,00	Uprava za ljudske resurse	55	43
8. jun	Rezerva	60.000,00	Osnovni sud u Podgorici	55	43
15. jun	Ministarstvo zdravlja	79.052,72	Ministarstvo vanjskih poslova	56	43
22. jun	Rezerva	1.160.000,00	Uprava prihoda i carina	58	43
30.jun	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	6.000,00	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja	58	43
30. jun	Rezerva	58.624,65	Ministarstvo vanjskih poslova	58	43
30. jun	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	80.771,22	Ministarstvo vanjskih poslova	59	43
30. jun	Ministarstvo evropskih poslova	75.890,88	Ministarstvo vanjskih poslova	59	43
12. jul	Ministarstvo kulture i medija	69.059,19	Uprava za zaštitu kulturnih dobara	60	43
12. jul	Ministarstvo finansija	100.000,00	Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore	61	43
20.jul	Rezerva	330.000,00	Uprava za katastar i državnu imovinu	62	43
20. jul	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	249.504,62	Ministarstvo vanjskih poslova	62	43
20. jul	Rezerva	628.700,30	Uprava za izvršenje krivičnih sakncija	62	43
20. jul	Ministarstvo vanjskih poslova	2.487,50	Ministarstvo odbrane	62	43
20. jul	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja	94.009,90	Ministarstvo finansija	62	43
3.avg	Agencija za nacionalnu bezbjednost	88.485,96	Ministarstvo vanjskih poslova	63	43

13 Vlada može između potrošačkih jedinica vršiti preusmjerenje sredstava utvrđenih zakonom o budžetu države u visini do 10% od ukupno planiranih sredstava potrošačke jedinice. Preusmjerenja su preuzeta sa internet adrese – www.gov.me i ne predstavljaju sva preusmjerenja u 2023. godini.

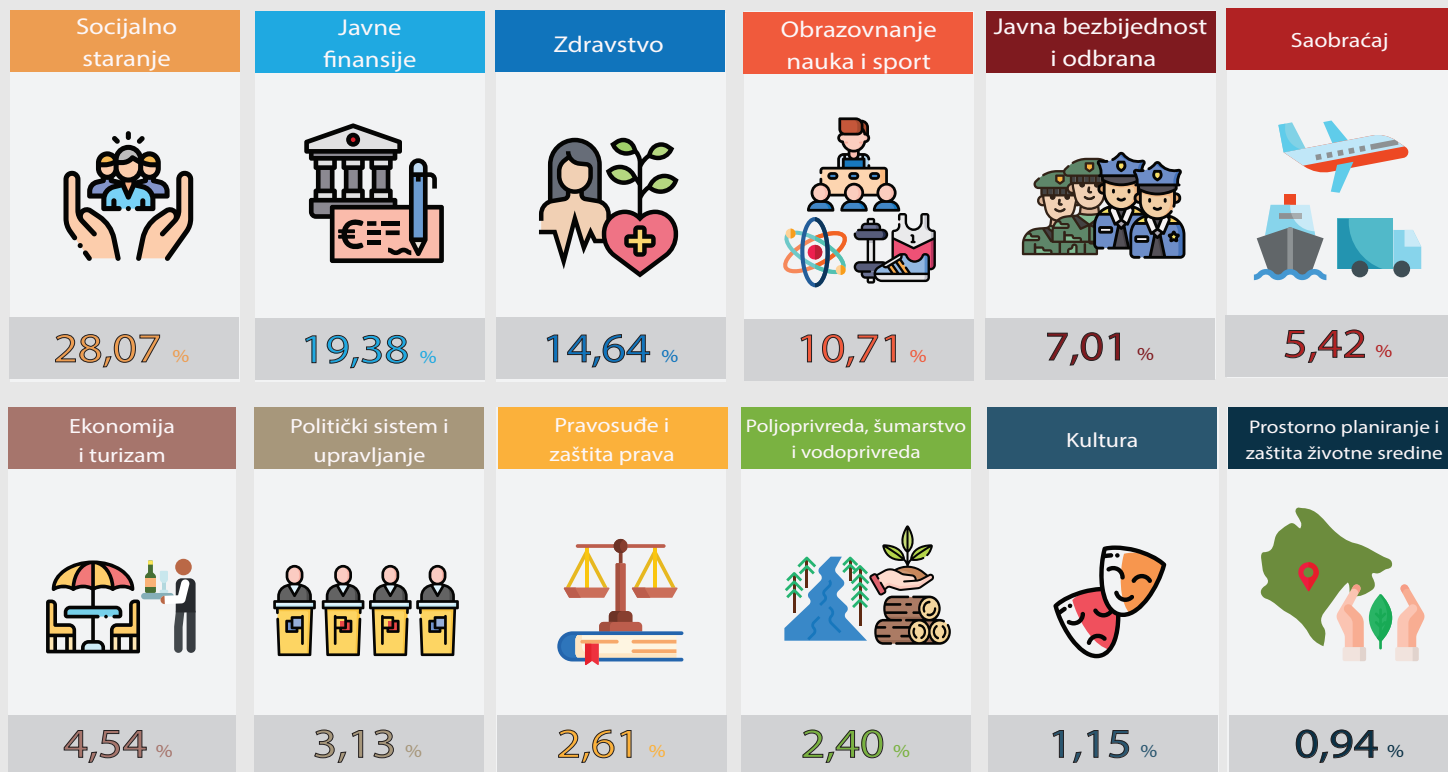
3.avg	Generalni sekretarijat Vlade	69.813,36	Ministarstvo vanjskih poslova	63	43
3.avg	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja	38.923,90	Ministarstvo vanjskih poslova	63	43
3.avg	Ministarstvo unutrašnjih poslovanja	INTERNO	Agencija za nacionalnu bezbjednost	63	43
8.sep	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	10.166,70	Ministarstvo vanjskih poslova	64	43
14. sep	Rezerva	20.904,00	Tužilački savjet	65	43
14. sep	Ministarstvo odbrane	1.306.673,6 (INTERNO)	Ministarstvo finasija	65	43
28.sep	Uprava za gazdovanje šumama i lovištima	210.000,00	Ministarstvo finasija	67	43
28.sep	Državni arhiv	105.000,00	Ministarstvo finasija	67	43
28.sep	Uprava za kastastar i državnu imovinu	2.970.899,00	Ministarstvo finasija	67	43
28. sep	Uprava za kastastar i državnu imovinu	210.000,00	Uprava za gazdovanje šumama i lovištima	67	43
28. sep	Uprava za kastastar i državnu imovinu	105.000,00	Državni arhiv	67	43
12. okt	Agencija za nacionalnu bezbjednost	88.485,96	Ministarstvo vanjskih poslova	68	43
12.okt	Ministarstvo unutrašnjih poslovanja	INTERNO	Agencija za nacionalnu bezbjednost	69	43
25. okt	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	86.533,88	Ministarstvo vanjskih poslova	71	43
16. nov	Fond penzijskog i invalidskog osiguranja	5.600.000,00	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	3	44
14.dec	Ustavni sud	66.894,26	Fond za zdravstveno osiguranje	8	44
14.dec	Uprava prihoda i carina	240.000,00	Fond za zdravstveno osiguranje	8	44
14.dec	Sudski savjet	91.500,00	Fond za zdravstveno osiguranje	8	44
14.dec	Zavod za zapošljavanje	1.200.000,00	Fond za zdravstveno osiguranje	8	44
14.dec	Ministarstvo procvjeta, nauke i inovacija	2.858.700,00	Fond za zdravstveno osiguranje	8	44
14.dec	Ministarstvo turizma, ekologije i održivog razvoja	348.583,39	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	8	44
14.dec	Ustavni sud	20.000,00	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	8	44
14.dec	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	1.100.000,00	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	8	44
14.dec	Ministarstvo energetike i rudarstva	150.000,00	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	8	44
14.dec	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu	10.000,00	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	132.750,00	Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	10.180,00	Uprava za inspeksijske poslove	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	351.710,00	Sudski savjet	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	266.000,00	Uprava prihoda i carina	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	2.821,03	Senat Prijestonice	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	18.000,00	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	500.000,00	Ministarstvo prosvete	8	44
14.dec	Ustavni sud	10.105,74	Ministarstvo finasija	8	44
14.dec	Fond za zdravstveno osiguranje	3.436.243,23	Ministarstvo finasija	8	44
21. dec	Ministarstvo odbrane	700.000,00	Ministarstvo finasija	9	44
21. dec	Ministarstvo odbrane	1.597,00	Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore	9	44
21. dec	Ministarstvo energetike i rudarstva	39.035,49	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	9	44
21. dec	Ministarstvo vanjskih poslova	989,04	Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore	9	44
21. dec	Ministarstvo sporta i mladih	109.000,00	Rezerva	9	44

Tabela 13 - preusmjerenja (u eur.)

PROGRAMSKA KLASIFIKACIJA - POTROŠNJA BUDŽETA

U tabeli je prikazana struktura potrošnje budžeta, po programskoj klasifikaciji:

Grafik 14 - programska klasifikacija budžeta (u %)

FUNKCIONALNA KLASIFIKACIJA - POTROŠNJA BUDŽETA

U tabeli je prikazana struktura potrošnje budžeta u odnosu na plan, po funkcionalnoj klasifikaciji:

	Planirano 2023	Završni račun 2023	Ostvareno u odnosu na Plan
OPŠTE JAVNE SLUŽBE	700.470.166,42	641.645.803,99	-8,40%
ODBRANA	73.954.760,85	71.315.407,59	-3,57%
JAVNI RED I BEZBJEDNOST	213.611.657,16	195.651.244,95	-8,41%
EKONOMSKI POSLOVI	306.895.410,85	307.199.507,92	0,10%
ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	23.312.013,56	22.932.102,27	-1,63%
ZDRAVSTVO	424.788.522,08	419.543.754,68	-1,23%
SPORT, KULTURA I RELIGIJA	65.829.223,63	57.637.381,17	-12,44%
OBRAZOVANJE	295.413.111,22	288.765.197,52	-2,25%
SOCIJALNA ZAŠTITA	878.210.830,69	862.856.266,39	-1,75%
Ukupno	2.982.485.696,46	2.867.546.666,48	-3,85%

Tabela 14- funkcionalna klasifikacija (u eur. i %)

REVIZIJA ZAVRŠNOG RAČUNA BUDŽETA ZA 2023. GODINU

Državna revizorska institucija je izvršila reviziju Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu¹⁴ u kojoj je izraženo **uslovno mišljenje** na finansijsku reviziju i **negativno mišljenje** na reviziju pravilnosti. Nepravilnosti utvrđene revizijom imale su za posljedicu 50 preporuka od čega je **tri sistemskog karaktera**, kako je prikazano u narednom pregledu:

Finansijskom revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu utvrđene su nepravilnosti u evidenciji primitaka i izdataka koje su dovele do korekcije budžetskog rezultata. **Navedeno je rezultiralo preporukom da se razmotri mogućnost pripreme amandmana na Predlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu.**

Izraženo je **uslovno mišljenje na finansijsku reviziju** na osnovu kvantifikacije greške, u skladu sa Smjernicama za izražavanje revizorskog mišljenja na finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti u skladu sa okvirom ISSAI standarda.¹⁵

Kod **revizije pravilnosti** izraženo je **negativno mišljenje** iz razloga što Poreska uprava nije izradila Završni poreski račun za 2023. godinu do 31. marta, i isti nije mogao biti obrađen već drugu godinu zaredom, kao i zbog kršenja drugih zakonskih odredbi koje uređuju funkcionisanje fiskalnog sistema i imaju imperativnu primjenu.

NEPRAVILNOSTI UTVRĐENE REVIZIJOM I DATE PREPORUKE

Finansijska revizija - USLOVNO MIŠLJENJE

Osnov za izražavanje uslovnog mišljenja:

Revizijom finansijskih izvještaja potrošačkih jedinica utvrđena su **neslaganja finansijskih izvještaja sa Glavnom knjigom državnog trezora** kod:

- **Uprave za vode** koja je iskazala kapitalne izdatke u iznosu od 316.894,49€ i ostale izdatke u iznosu od 12.379,79€, dok je u Predlogu zakona o završnom računu Budžeta navedeno da su kapitalni izdaci 307.214,49 €, a ostali izdaci 22.059,79 €;
- **Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju** koji je iskazao sopstvene prihode u iznosu od 20.538,66€, dok je u Predlogu zakona o završnom računu budžeta navedeno da su sopstveni prihodi 30.538,66€;
- **Zaštitnika ljudskih prava i sloboda** koji je iskazao opšte prihode u iznosu od 676.201,21€ i namjenske prihode u iznosu od 18.080,39€, dok je u Predlogu zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore navedeno da su sopstveni prihodi 694.281,60€, a da namjenski prihodi nijesu ostvareni.¹⁶

Preporuka F1: Potrošačke jedinice su dužne da Ministarstvu finansija dostavljaju tačne finansijske izvještaje u skladu sa članom 44 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

¹⁴ U skladu sa članom 67 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, Državna revizorska institucija dostavila je Skupštini Izvještaj o reviziji Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu (br. 33/24-4/2).

¹⁵ Međunarodni standardi vrhovnih revizorskih institucija.

¹⁶ Navedena nepravilnost ne utiče na utvrđeni budžetski rezultat.

OPIS	IZVRŠENJE	KORIGOVANO STANJE
1 Prihodi budžeta	2.566,46	2.570,33
111 Porezi	1.666,02	1.666,02
112 Doprinosi za socijalnu zaštitu	575,73	575,73
113 Takse	16,02	16,12
114 Naknade	55,72	59,40
115 Ostali prihodi	181,71	181,79
116 Donacije	71,27	71,27
2 Izdaci budžeta	2.555,27	2.572,94
21 Tekući izdaci	1.072,63	1.069,29
211 Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	643,14	643,14
212 Ostala lična primanja	18,42	18,43
213 Rashodi za materijal	45,67	45,67
214 Rashodi za usluge	72,31	73,01
215 Rashodi za tekuće održavanje	30,14	30,14
216 Kamate	124,44	123,75
217 Renta	11,50	11,50
218 Subvencije	74,38	71,02
219 Ostali izdaci	52,63	52,63
22 Transferi za socijalnu zaštitu	824,86	828,31
23 Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	380,69	410,79
24 Kapitalni izdaci	238,64	228,65
26 Rezerve	18,27	18,27
27 Otplata garancija	2,81	2,81
28 Otplata obaveza iz prethodnog perioda	17,37	14,81
3 SUFICIT/DEFICIT	11,19	-2,62
46 Neto povećanje/smanjenje obaveza	2,25	2,25
6 MODIFIKOVANI GOTOVINSKI DEFICIT/SUFICIT	8,94	-4,86
7 NETO PROMJENA GOTOVINE	33,72	36,82

Tabela 15 - zbirni prikaz materijalno značajnih grešaka (u mil eur.)

grupi računa 731 u iznosu od 115.735,91€, po osnovu naplaćenih kamata za date kredite za samozapošljavanje od strane Zavoda za zapošljavanje Crne Gore; potrebno uvećati ostala prava iz zdravstvene zaštite, na grupi računa 424 u iznosu od 1.066.923,28€, na ime neevidentiranih transakcija po osnovu konvencija zdravstvenog osiguranja zaključenih sa drugim državama i potrebno uvećati depozite na grupi računa 111 u iznosu od 3.099.943,00€, po osnovu neevidentiranih prihoda od ekonomskog državljanstva koji se nalaze na posebnom bankarskom računu;

- **Primitke od prodaje imovine (grupa računa 72) treba uvećati za neevidentirane prilive ostvarene od prodaje državne imovine u iznosu od 16.607.623,15€¹⁷, pri čemu je potrebno uvećati i izdatke na grupi računa 432 – Ostali transferi u istom iznosu¹⁸;**
- **Rashode za usluge (grupa računa 414) je potrebno umanjiti u iznosu od 10.000,00€, a uvećati grupu računa 432 – Ostali transferi po osnovu pomoći opštinama finansiranih iz prihoda od prodaje ekonomskog državljanstva;**
- **Kamate evidentirane na grupi računa 416 u iznosu od 124.444.816,54€ je potrebno umanjiti u iznosu od 692.067,18€ i uvećati grupu računa 414 – Rashodi za usluge, po osnovu obračuna negativnih kursnih razlika;**

Predlogom Zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu iskazan je gotovinski suficit od 11.187.308,03€ i neto promjena gotovine 33.719.266,15€.

Državna revizorska institucija skreće pažnju da revizijom Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu **utvrđene nepravilnosti kojima se koriguje budžetski rezultat i promjena neto gotovine** kako slijedi:

- **Ostale prihode evidentirane na grupi računa 715 u iznosu od 181.705.483,79€ treba umanjiti za 4.195.275,89€ i uvećati:** takse – grupa računa 713 u iznosu od 98.395,78€ koje se odnose na takse po osnovu intelektualne svojine u iznosu od 39.552,80€, obavljanje zdravstvene djelatnosti u iznosu od 42.788,98€ i takse za nabavku i registraciju vatrenog oružja u iznosu od 16.054,00€; naknade - grupa računa 714 u iznosu od 3.680.480,11€ koje se odnose na: naknade za državni premjer i katastar nepokretnosti u iznosu od 1.486.146,20€, naknade za registraciju priključnih i motornih vozila u iznosu od 1.888.289,13€, naknade za izdavanje vozačkih dozvola u iznosu od 234.903,71€, kao i naknadu za obavljanje ribolova i marikulture u iznosu od 71.141,07€ i primitke od otplate kredita - grupa računa 731 koji se odnose na povraćaje kredita datih opštinama u iznosu od 416.400,00 €,

- **Ostale prihode treba uvećati u iznosu od 4.282.602,19 € pri čemu je:** potrebno umanjiti primitke od otplate kredita na

¹⁷ Kojim je naknadno finansirano državno preduzeće Montepuť d.o.o. u istom iznosu

¹⁸ Na kontu 4326 – Transferi javnim preduzećima planirana su sredstva u iznosu od 1.001,00 €

- **Subvencije koje se evidentiraju na grupi računa 418 je potrebno umanjiti u iznosu od 3.361.481,08 € i uvećati transfere institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru (grupa računa 431) po osnovu pomoći licima koja se nalaze u stanju socijalne potrebe u plaćanju računa za električnu energiju;**
- **Kapitalne izdatke evidentirane na grupi računa 441 u iznosu od 238.641.752,90 € je potrebno umanjiti u iznosu od 9.990.000,00 €, a uvećati grupu računa 432 – Ostali transferi po osnovu pomoći opštinama finansiranih iz prihoda od prodaje ekonomskog državljanstva;**
- **Otplatu obaveza iz prethodnog perioda (grupa računa 463) je potrebno umanjiti u iznosu od 2.556.569,13 € i uvećati:** ostala lična primanja na grupi računa 412 u iznosu od 8.462,02 €, po osnovu naknada za učešća u komisijama; rashode za materijal na grupi računa 413 u iznosu od 1.631,69€; rashode za usluge (grupa računa 414) u iznosu od 20.321,33 €, ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite na račun 424 u iznosu od 2.387.074,15€ po osnovu liječenja u inostranstvu po konvencijama; transfere institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru (grupa računa 431) u iznosu od 134.079,94 €, po osnovu isplate stare devizne štednje; pozajmice i kredite na grupi računa 451 u iznosu od 5.000,00 €, po osnovu plaćanja po sudskoj presudi.

Prožimajući uticaj odnosi se na sljedeće:

- **Gotovinski deficit nakon izvršenih korekcija iznosi 2.616.036,21€**, dok je u Predlogu zakona o završnom računu Budžeta za 2023. godinu iskazan gotovinski suficit u iznosu od 11.187.308,03€;
- **Modifikovani gotovinski deficit nakon izvršenih korekcija iznosi 4.864.762,93€**, a Predlogom zakona o završnom računu Budžeta za 2023. godinu je iskazan modifikovani suficit u iznosu od 8.938.581,31€;
- **Neto promjena gotovinskih depozita iznosi 36.819.209,15€**, dok je Predlogom zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu iskazano u iznosu 33.719.266,15€.
- **Stanje gotovine na dan 31.12.2023. godine iznosi 83.139.530,03€**, dok je Predlogom zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu iskazano u iznosu 80.039.587,03€.

Preporuka F2: Polazeći od činjenice da se nakon izvršenih korekcija, u skladu sa nalazima revizije, mijenja budžetski rezultat preporučuje se da Vlada Crne Gore razmotri mogućnost pripreme amandmana na Predlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu.

Revizija pravilnosti - NEGATIVNO MIŠLJENJE

Osnov za izražavanje negativnog mišljenja:

Revizijom finansijskih izvještaja potrošačkih jedinica je utvrđeno da u obrazloženju Predloga zakona o završnom računu budžeta za 2023. godinu¹⁹, struktura izvora finansiranja izdataka Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja, nije prikazana u skladu sa stvarno ostvarenim izvorima finansiranja. Na ovaj način u obrazloženju Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu su umanjeni iskazani izvori finansiranja Fonda od namjenskih prihoda u iznosu od 107.847.509,70 €²⁰.

Preporuka P1: Ministarstvo finansija je dužno da usklađuje plan glavne knjige Trezora, po izvorima finansiranja sa planom prihoda navedenim godišnjim zakonom o budžetu i u obrazloženju predloga zakona o završnom računu Budžeta²¹ iskazuje izvore finansiranja u skladu sa planiranim i ostvarenim prihodima.

¹⁹ Kao posljedica neispravnog iskazivanja izvora finansiranja potrošnje u Glavnoj knjizi Trezora. Za više pogledati nivo ostvarenih doprinosa penzijskog i invalidskog osiguranja naveden u članu 3 Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu, „Budžet državnih fondova“ na strani 495 u okviru dijela „Obrazloženja“, kao i dio koji se odnosi na Fond penzijskog i invalidskog osiguranja u okviru dijela „Obrazloženje organizacione klasifikacije budžeta“

²⁰ Fond penzijskog i invalidskog osiguranja je iskazao namjenske prihode u iznosu od 528.800.327,14 €, a opšte prihode u iznosu od 36.726.484,89 €, dok je u Predlogu zakona o završnom računu budžeta navedeno da su namjenski prihodi 418.664.736,67 €, a opšti budžetski prihodi 146.862.075,36 €. Potrebno je napomenuti da je Fond penzijskog i invalidskog osiguranja koristio preliminarne podatke o ostvarenim doprinosima penzijskog i invalidskog osiguranja, a ne konačne. Ovo je rezultiralo razlikama u Finansijskom izvještaju, u odnosu na stvarne prihode po osnovu doprinosa penzijskog i invalidskog osiguranja u iznosu od 2.288.080,80 €

²¹ Koji se izrađuje na bazi podataka glavne knjige Trezora.

**IZVJEŠTAJ O
NEIZMIRENIM
OBAVEZAMA**

Ukupne obaveze u 2023. godini su za 25.314.595,98€ veće od ukupno iskazanih obaveza za 2022. godinu, pri čemu su neizmirene obaveze u 2023. godini iskazane u većem iznosu za 2.336.841,17€ u odnosu na iskazane neizmirene obaveze u 2022. godini. Podaci o neizmirenim obavezama za 2022. i 2023. godinu prikazani su u narednoj tabeli:

RB	Vrste neizmirenih obaveza	Neizmirene obaveze 2022.	Obaveze koje dospijevaju nakon 31.12.2022. godine	Ukupne obaveze 2022.	Neizmirene obaveze 2023	Obaveze koje dospijevaju nakon 31.12.2023. godine	Ukupne obaveze 2023
1	Obaveze za tekuće izdatke (1.1.+1.2.+1.3)	5,11	28,40	33,51	5,09	30,32	35,41
2	Obaveze po transferima za socijalnu zaštitu	2,82	58,95	61,77	2,34	68,30	70,64
3	Obaveze za transfere institucijama, pojedincima nevladinom i javnom sektoru	0,25	2,61	2,85	0,20	15,45	15,65
4	Obaveze za kapitalne izdatke	0,28	3,97	4,24	3,16	2,83	5,99
5	Obaveze po pozajmicama i kreditima	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	Obaveze po osnovu otplate dugova	0,12	0,00	0,12	0,11	0,00	0,12
7	Obaveze iz rezervi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNE NEIZMIRENE OBAVEZE (1+2+3+4+5+6)		8,57	93,92	102,50	10,91	116,90	127,81

Tabela 16 - Pregled obaveza po vrstama (u mil eur.)

Najveći rast iskazanih konsolidovanih obaveza u 2023. godini zabilježen je kod: Fonda za zdravstveno osiguranje (u iznosu od 10.297.692,25€), Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja (u iznosu od 7.669.152,79 €), Uprave za saobraćaj (u iznosu od 3.001.299,52€), Ministarstva rada i socijalnog staranja u iznosu od 2.714.655,22€ i Uprave za kapitalne projekte (u iznosu od 1.024.536,16€).²²

Revizijom Izvještaja o neizmirenim obavezama, utvrđeno je da su sledeće potrošačke jedinice izvršile ugovaranje obaveza iznad planiranih i odobrenih sredstava što nije u skladu sa članom 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti: Zavod za školstvo u iznosu od 161.117,84€ (usluge smještaja u dječijim odmaralištima po osnovu projekta "Cetinje - jedna priča"), Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove u iznosu od 81.906,11€ (subvencije za sprovođenje mjera utvrđenih programom obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja), Fond penzijskog i invalidskog osiguranja u iznosu od 35.175,55€ (naknade po osnovu ugovora o djelu).

Preporuka P2: Potrošačke jedinice su dužne da u skladu sa članom 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti ugovaraju obaveze do iznosa planiranih i odobrenih sredstava u skladu sa zakonom o budžetu države.

²² Razlozi za rast obaveza kod navedenih subjekata se odnose na rast obaveza: za transfere za zdravstvenu zaštitu kod Fonda za zdravstveno osiguranje; obaveza za transfere za socijalnu zaštitu kod Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja i Ministarstva rada i socijalnog staranja, kao i iskazivanje obaveza za kapitalne izdatke po osnovu zadržanih sredstava od strane Uprave za saobraćaj i Uprave za kapitalne projekte

U postupku revizije, prilikom provjere da li potrošačke jedinice postupaju u skladu sa tačkom 19a Uputstva o radu Državnog trezora²³, na uzorku od dvadeset i jedne potrošačke jedinice, utvrđeno je da je samo jedna potrošačka jedinica²⁴ postupila u skladu sa navedenom obavezom, dok jedanaest potrošačkih jedinica²⁵ nije izvršilo usaglašavanja sa dobavljačima prilikom izrade godišnjih pregleda o neizvršenim obavezama, sedam potrošačkih jedinica je izvršilo djelimično²⁶ usaglašavanje, a za dvije potrošačke jedinice se nije moglo izvršiti potvrđivanje zbog organizacionih promjena.²⁷

Preporuka P3: Potrošačke jedinice su dužne da izrađuju preglede o neizvršenim obavezama nakon usklađivanja obaveza sa dobavljačima u skladu sa tačkom 19a Uputstva o radu Državnog trezora.

U procesu revizije utvrđeno je da potrošačka jedinica Sudski savjet nije redovno izmirivala dospelje obaveze za nabavku administrativnog materijala što nije u skladu sa članom 48 stav 3 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kojim je utvrđeno da neplaćene obaveze iz prethodne fiskalne godine imaju prioritet u plaćanju.

Državna revizorska institucija se uzdržava od potvrđivanja obaveza Sudskog savjeta iskazanih na pozicijama 2146 – Advokatske, notarska i pravne usluge i 2192 – Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka u ukupnom iznosu od 195.075,51€ zbog činjenice da se nijesu sprovele sve radnje kako bi se rasknjižile obaveze koje su naplaćene prinudnim izvršenjem.

Preporuka P4: Sudski savjet je dužan da se pridržava odredbi člana 48 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i da redovno izmiruje dospelje obaveze, kao i da sprovede sve radnje kako bi rasknjižio obaveze koje su naplaćene prinudnim izvršenjem.

GOTOVINSKI DEPOZITI DRŽAVE

Revizijom je utvrđeno da dio računa koji su iskazani u Predlogu zakona o završnom računu za 2022. godinu, a koji se odnosi na donatorske račune javnih ustanova nijesu objelodanjeni na 31.12.2023. godine, što uslovljava iskazivanje rezerve u vezi zaključka o ukupnom stanju sredstava na državnim računima koji nose oznaku "PIB potrošačkih jedinica" i "Računi javnih ustanova." Potrošačke jedinice nijesu, Ministarstvu finansija, ažurno dostavljale obrasce 6 – Potvrda stanja na računu kod banke, usljed nedovoljno preciznih zakonskih propisa koji definišu navedenu obavezu.

Preporuka P5: Potrošačke jedinice su obavezne da dostavljaju obrasce na način i u rokovima propisanim Uputstvom o radu državnog trezora.

23 Sl. list Crne Gore, br. 053/14, 072/15, 069/19, 096/21, 085/23, 091/23.

24 Ministarstvo kulture i medija

25 Potrošačke jedinice koje nijesu vršile usaglašavanje sa dobavljačima su: Fond za obeštećenje, Zavod za zapošljavanje, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo ekonomskog razvoja, Ministarstvo finansija, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija

26 Potrošačke jedinice koje su djelimično izvršile usaglašavanje sa dobavljačima: Fond za zdravstveno osiguranje, Uprava za kapitalne projekte, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede, Uprava za saobraćaj, Ministarstvo pravde, Ministarstvo javne uprave, Ministarstvo unutrašnjih poslova.

27 Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, organizacione promjene nastupile su 01.01.2024. godine kada su od Uprave prihoda i carina i Uprave za katastar i državnu imovinu formirane: Poreska uprava, Uprava carina, Uprava za državnu imovinu i Uprava za nekretnine, pri čemu nijesu definisane nadležnosti koje se odnose na izrade finansijskih izvještaja, među koje spadaju pregledi neizvršenih obaveza i izvještaj o neizmirenim obavezama

Revizijom je utvrđeno da tokom 2023. godine sredstva sa Računa za razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave nijesu konsolidovana u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, obzirom da se transakcije nijesu evidentirale u momentu nastanka u Glavnoj knjizi trezora, već naknadno i to putem pet zbirnih prenosa u toku 2023. godine. Agencija za investicije nije prenosila sredstva po dinamici predloženoj od strane Ministarstva finansija.²⁸ U evidenciji Ministarstva finansija ova sredstva se vode pod kategorijom “ostalo”, dok je u Predlogu zakona o završnom računu Budžeta, stanje na računu iskazano u obrazloženju – grupa “Računi na PIB potrošačkih jedinica”. Krajnje stanje na navedenom računu na 31.12.2023. godine iznosilo je 3.099.943,00 €.

Preporuka P6: Potrebno je da se izvrši konsolidacija sredstava na računu Agencije za investicije Crne Gore koji se vodi kod CKB banke. Potrebno je da Ministarstvo finansija evidentira sredstva na grupi računa 715 – Ostali prihodi u iznosu od 3.099.943,00€ i da za isti iznos izvrši uvećanje finansijske imovine na klasi 1 (gotovinski depoziti).

Preporuka P7: Preporučuje se Agenciji za investicije Crne Gore da vrši prenos sredstava sa Računa za razvoj manje razvijenih jedinica lokalne samouprave po dinamici predloženoj od strane Ministarstva finansija.

Poreska uprava nije izradila Završni poreski račun za 2023. godinu do 31. marta tekuće godine, što nije u skladu sa članom 19 stav 4 Pravilnika o poreskom knjigovodstvu²⁹, koji propisuje da je Poreski organ dužan da završni poreski račun dostavi Ministarstvu finansija do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Preporuka P8: Poreska uprava je dužna da Završni poreski račun dostavi Ministarstvu finansija do 31. marta tekuće za prethodnu godinu, a u skladu sa članom 19 stav 4 Pravilnika o poreskom knjigovodstvu.³⁰

Preporuka P9: Poreska uprava treba da kroz sprovođenje projekta Reforma Poreske administracije³³ obezbijedi jedinstveni poreski informacioni sistem, koji će obuhvatati/sadržati jedinstveni knjigovodstveni sistem, analitičke račune obveznika i izvještavanje.

U postupku revizije, utvrđeno je, da knjigovodstveno stanje poreskog duga na dan 31.12.2023. godine ne predstavlja stvarni iznos poreskog duga ili pretplate koji su evidentirani u poreskom informacionom sistemu, tj. na individualnim analitičkim računima poreskih obveznika iz sledećih razloga, a koji se odnose na:

- vanbilansno vođenje reprograma opština, javnih preduzeća i ustanova čiji je osnivač opština (reprogram sa presjekom stanja na 31.12. 2014. godine)
- nesređenu evidenciju na analitičkim računima državnih organa – dug državnih organa; - neproknjižena ukinuta rješenja o reprogramu za 2022. i 2023. godinu³¹;
- vanbilansna evidencija odloženog plaćanja po rješenjima Ministarstva finansija;
- nerealizovana rješenja o preusmjeravanju sredstava i
- reprogram 2004. godina, koji je i dalje evidentiran na analitičkim računima obveznika.³²

28 Dokument br. 02-430/23-400/2 od 01.02.2023. godine

29 Službeni list Republike Crne Gore, br. 081/06 od 29.12.2006

30 Službeni list Republike Crne Gore, br. 081/06 od 29.12.2006

31 Objašnjeno u dijelu poglavlja Reprogram 2022

32 Zastara potraživanja – velika vjerovatnoća otpisa potraživanja zbog zastare

33 Koja se finansira od sredstava Svjetske banke

PRIMICI BUDŽETA

U Ministarstvu finansija postoji pomoćna evidencija potraživanja po osnovu prihoda od kamata, dok su za evidenciju potraživanja po osnovu prihoda od akcija i udijela u dobiti preduzete aktivnosti na uspostavljanju iste. Za prihode od zakupa ne postoji evidencija potraživanja u svim slučajevima, ni pomoćna ni osnovna³⁴.

Takođe, Ministarstvo finansija posjeduje pomoćnu evidenciju po kreditima datih javnim preduzećima i opštinama koje se odnose na transferne zajmove, dok isto ne posjeduje evidenciju o potraživanjima po osnovu ukupno datih državnih garancija i drugih pozajmica javnim preduzećima.

Ministarstvo finansija-Državni trezor nije u cjelosti uskladio vođenje Glavne knjige sa važećim Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, što za posljedicu ima nemogućnost usaglašavanja stanja i potvrđivanja iskazanih iznosa sa budžetskim računima.

Preporuka P10: Ministarstvo finansija treba da u cjelosti uskladi vođenje Glavne knjige trezora sa važećim Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, odnosno Ministarstvo finansija kroz sistem Glavne knjige trezora treba da obezbijedi potpunu evidenciju stanja nefinansijske imovine, finansijske imovine, evidenciju obaveza i kapitala, uključujući i evidenciju u okviru ostalih klasa u dijelu korektivnih računa u cilju obuhvata evidencije svih poslovnih transakcija.

U Glavnoj knjizi Državnog trezora iskazani su prihodi naplaćeni preko Glavnog računa Državnog trezora (direktne uplate na Glavni račun trezora). Za prihode evidentirane u Glavnoj knjizi državnog trezora naplaćenog preko Glavnog računa državnog trezora, nijesu sprovedene procedure propisane Uputstvom o radu državnog trezora (odjeljak IV-Prikupljanje prihoda).

Revizijom primitaka utvrđena je sljedeća nepravilna evidencija:

- Iznos od 2.709.129,69€ evidentiran je na računu 7155 – Ostali prihodi, a isti je shodno Pravilniku o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština trebalo evidentirati na računima grupa 713 – Takse u iznosu 98.395,78€, na računima grupa 714 – Naknade u iznosu od 2.194.333,91€ i na računima grupe 731 – Primici od otplate kredita drugim nivoima vlasti u iznosu od 416.400,00€.
- Iznos od 115.735,91€ evidentiran je na računu 731 – Primici od otplate kredita drugim nivoima vlasti, a isti je trebalo evidentirati na računu 715 – Prihodi od kapitala.
- Iznos od 1.486.146,20 € evidentiran je na računu 7153 – Prihodi koje organi ostvaruju vršenjem svoje djelatnosti, a isti je trebalo evidentirati na računu 7149 – Ostale naknade.³⁵

Revizijom je utvrđeno da je razlog nepravilne evidencije i naplata više vrsta prihoda preko jednog transakcionog računa (računi oznake 832³⁶), što dovodi do evidencije koja nije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština. Iznos neadekvatno evidentiranih prihoda nije moguće utvrditi jer se na navedenim transakcionim računima evidentira veliki broj pojedinačnih transakcija relativno male vrijednosti.

**NAPLATA I EVIDENCIJA
PRIHODA**

Preporuka P11: Preporučuje se da se ne vrše direktne uplate na Glavni račun državnog trezora i da prihodne jedinice u saradnji sa Ministarstvom finansija, a kroz usaglašene radne procedure, obezbijede naplatu, evidentiranje i iskazivanje ostvarenih prihoda u skladu sa važećim propisima³⁷.

³⁴ U Ministarstvu odbrane postoji evidencija, dok u Ministarstvu finansija ne postoji.

Pored navedenog utvrđena je i nepravilna evidencija u okviru iste grupe računa (715) u iznosu od 424.579,33 € i ista nema uticaja na finansijski rezultat (Opširnije u dijelu koji se odnosi na Ostale prihode - 7155)

³⁵ Transakcioni računi: 832-181-42 - Prihodi po osnovu otkupa stanova - Uprava za državnu imovinu; 832-179-48 - Prihodi po osnovu otplate stambenih kredita - Uprava za državnu imovinu; 832-186-27 - Prihodi od otplate stambenih kredita datih zaposlenima u zdravstvu - Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore; 832-3202-97 - Prihodi od povraćaja kredita za samozapošljavanje Crne Gore; 832-3204-91 - Prihodi od otplate stambenih kredita zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore i dr.

³⁶ Naredba o načinu uplate javnih prihoda – Način plaćanja, Uputstvo o radu državnog trezora – IV Prikupljanje prihoda i Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

³⁷ Naredba o načinu uplate javnih prihoda – Način plaćanja, Uputstvo o radu državnog trezora – IV Prikupljanje prihoda i Pravilnik o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Preporuka P12: Potrošačke jedinice treba da za sve transakcije iz Glavne knjige trezora obezbijede relevantnu dokumentaciju kojom će se potvrditi osnov evidentiranih primitaka.

U Ministarstvu finansija ne postoje procedure sa operativnim pisanim uputstvima za rad i utvrđenim odgovornostima za poslove koji se obavljaju u Državnom trezoru (vođenje Glavne knjige trezora, upravljanje računovodstvenim sistemom državnih primitaka), a u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P14: Preporučuje se da Ministarstvo finansija razmotri mogućnost uparivanja evidencije finansijskih sredstava iz donacija direktne budžetske podrške sa budžetskim izdacima koji su namijenjeni realizaciji Akcionog plana, u skladu sa Sporazumom sa Evropskom Komisijom.

Preporuka P15: Potrebno je da Vlada Crne Gore u saradnji sa resornim ministarstvima sačinjava godišnji izvještaj o realizovanim indikatorima, u skladu sa Sporazumom sa Evropskom Komisijom.

Ministarstvo finansija kroz informacioni sistem, koji podržava Glavnu knjigu trezora, nije obezbijedilo potpunu evidenciju prometa novčanih sredstava na državnim računima, preko kojih se vrše transakcije vezane za donacije koje su izvršene od strane potrošačkih jedinica. Revizijom je utvrđeno da potrošačke jedinice netačno popunjavaju i neažurno dostavljaju obrasce 7, što dodatno potvrđuje potrebu evidencije prometa i stanja na računima donacija u Glavnoj knjizi Državnog trezora. Ministarstvo finansija nije donijelo akt koji bi bliže odredio postupak namjenskog korišćenja donatorskih sredstava.

Za iznos od 425.067,98€³⁸, koji je bio evidentiran u Ministarstvu finansija na ime prihoda od zakupa, kao i za iznos od 952.324,88 € koji se odnosi na ostale prihode (7155) nije bilo moguće potvrditi osnov priliva jer ne postoji dokumentacija na osnovu koje je priliv evidentiran.

Od ukupnog iznosa od 726.758,84€ koji je evidentiran na transakcionom računu br. 832-52006-58³⁹ Ministarstvo finansija - Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine posjeduje dokumentaciju (osam ugovora) za evidentirani priliv u iznosu od 523.071,00 €, dok ostatak uplata u iznosu od 203.687,84 € nije identifikovan.

Preporuka P13: Ministarstvo finansija treba da uspostavi i sprovodi unutrašnje kontrole utvrđivanjem internih pravila i procedura za radne procese koji se obavljaju u Državnom trezoru (vođenje glavne knjige trezora, upravljanje računovodstvenim sistemom državnih primitaka), a u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

U postupku revizije nije bilo moguće utvrditi u kom iznosu i za koju namjenu su utrošena sredstva koja se odnose na direktnu donaciju Evropske komisije u iznosu od 30.500.000,00€ iz razloga što kod potrošačkih jedinica koje sprovode program budžetske podrške ne postoji naziv programa ili aktivnosti koje bi dovelo u vezu izvor sredstava Evropske komisije sa namjenom odnosno potrošnjom budžetskih sredstava, što nije u skladu sa tačkom 144 Uputstva o radu Državnog trezora kojim je definisano da Ministarstvo obezbjeđuje vođenje evidencije u Glavnoj knjizi trezora kako bi se obezbijedila tačna evidencija svih donatorskih sredstava na način koji će jasno prikazati svaki iznos primljenih sredstava od donatora po određenom programu ili projektu, odnosno pregled po potrošačkoj organizaciji i kao krajnjem korisniku donatorskih sredstava. Takođe, Ministarstvo finansija nije postupilo u skladu sa tačkom 147 Uputstva o radu Državnog trezora, kojim je definisano otvaranje posebnog računa, za svaki pojedinačni finansijski sporazum ili odluku Evropske komisije, na kom će se evidentirati povlačenje sredstava dobijenih u okviru pretprijetne pomoći Evropske unije.

Preporuka P16: Preporučuje se Ministarstvu finansija da donese akt koji bi bliže odredio postupak evidencije namjenskog korišćenja donatorskih sredstava.

³⁸ Prema Naredbi o načinu uplate javnih prihoda u revidiranom periodu račun br. 832-52007-55 bio je u nadležnosti Ministarstva finansija, dok je prema Naredbi koja je važila u vrijeme vršenja revizije navedeni račun bio u nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine.

³⁹ Prema Naredbi o načinu uplate javnih prihoda u revidiranom periodu račun br. 832-52006-58 - Prihodi od prodaje nefinansijske imovine bio je u nadležnosti Ministarstva finansija, dok je prema Naredbi koja je važila u vrijeme vršenja revizije navedeni račun bio u nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine.

Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca

Fond penzijskog i invalidskog osiguranja tokom 2023. godine nije vršio plaćanje doprinosa zbog nezapošljavanja lica sa invaliditetom, što nije u skladu sa članom 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom⁴⁰, kojim je propisana obaveza poslodavcu koji nije zaposlio lice sa invaliditetom da, za svako lice koje nije zaposlio, prilikom mjesečne isplate zarada i naknada zarada zaposlenih, uplati poseban doprinos za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Preporuka P17: Fond penzijskog i invalidskog osiguranja treba da postupa u skladu sa članom čl. 22 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom kojim je propisana obaveza plaćanja doprinosa zbog nezapošljavanja lica sa invaliditetom.

Preporuka P18: Potrošačke jedinice su dužne da, u slučaju potrebe za prekovremenim radom, postupaju u skladu sa čl. 64 stav 2 i 5 Zakona o radu kojim je propisano da se prekovremeni rad uvodi pisanom odlukom poslodavca i da se o uvođenju istog obavještava inspektor rada.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva i Uprava za katastar i državnu imovinu vršili su obračun i isplatu uvećanja zarade po osnovu prekovremenog rada, a u postupku vršenja revizije nije dostavljen dokaz da su navedeni subjekti postupili u skladu sa članom 64 Zakona o radu kojim je propisano da se prekovremeni rad uvodi pisanom odlukom poslodavca i da se o uvođenju istog obavještava inspektor rada.

Konsultantske usluge

Uprava za kapitalne projekte je tokom 2023. godine zaključila ugovore o konsultantskim uslugama⁴¹ sa 11 fizičkih lica za obavljanje poslova čiji opis odgovara opisu poslova iz akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave⁴², što nije u skladu sa čl. 34-52 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, kojim je propisana procedura popune radnog mjesta za poslove koji su definisani aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Preporuka P19: Uprava za kapitalne projekte je dužna da za poslove koji su utvrđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta popunu radnih mjesta vrši u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

Subvencije

Isplate subvencija vršile su se na osnovu ugovora koji se zaključuju između Zavoda za zapošljavanje i korisnika subvencija. Zavod je za iznos od 154.676,38 € koji se odnosi na četiri pravna lica⁴³ izvršio isplate na osnovu prethodno predatih zahtjeva od strane pravnih lica, koje su se odnosile na period od više mjeseci, što nije u skladu sa čl. 4 i 5 zaključenih ugovora. Takođe, Zavod (Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom) nije pratio realizaciju ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada (Ugovor broj 02-107-1625/2/21 od 19.01.2023. godine). Shodno zaključenim ugovorima Zavod je, u slučaju nepoštovanja ugovornih obaveza od strane korisnika sredstava, imao pravo na jednostrani raskid ugovora i na naknadu svih troškova koje je imao u vezi sa izvršavanjem svog dijela obaveza.

⁴⁰ "Sl. list Crne Gore", br. 049/08, 073/10...055/16

⁴¹ Ugovori zaključeni sa 11 lica sa različitim periodom trajanja.

⁴² Isplate fizičkim licima sa kojim su sklopljeni ugovori se odnose na: praćenje realizacije projekata u Ski centrima, administrativne pomoći i procesure u upravi, pripremanje projektnih zadataka, pripremanje tenderske dokumentacije, tehnička podrška i savjetovanje u okviru Uprave, dostavljanje i izrada finansijskih izvještaja o realizovanim sredstvima u Ski centrima.

⁴³ SLOGA KD u iznosu od 90.926,05 €, FUN FUN DOO u iznosu od 33.139,24 €, TARA AEROSPACE AND DEFENCE PRODUCTS u iznosu od 12.229,42 € i SAVEZ SLIJEPH Crne Gore u iznosu od 18.381,67 €.

Preporuka P20: Preporučuje se Zavodu – Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom da postupa u skladu sa internim procedurama i odredbama ugovora zaključenih sa korisnicima subvencija i da u slučaju izvršenih isplata za koje naknadno nijesu dostavljeni dokazi zatraži povraćaj sredstava i postupi u skladu sa članom 9 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu

U postupku revizije je utvrđeno da su Ministarstvo finansija, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Uprava za inspekcijske poslove i Uprava za katastar i državnu imovinu ugovore o djelu zaključivali za poslove koji su definisani Pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta navedenih organa, pri čemu je jedan broj lica bio angažovan na duži vremenski period (šest mjeseci do godinu dana).

U ugovorima o djelu koje su zaključili Ministarstvo finansija, Uprava za inspekcijske poslove i Uprava za katastar i državnu imovinu nije definisana obaveza podnošenja izvještaja kojim bi se potvrdilo da je lice obavilo posao za koji je angažovano, dok je u ugovorima koji su zaključeni u Ministarstvu saobraćaja ista definisana. Angažovana lica u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva i Upravi za inspekcijske poslove u manjem broju su dostavljala izvještaje o obavljenom poslu, dok istih nije bilo kod Ministarstva finansija i Uprave za katastar i državnu imovinu, tako da su isplate vršene bez dokaza o izvršenom poslu kod svih navedenih potrošačkih jedinica.

Preporuka P21: Potrošačke jedinice su dužne da za poslove koji su utvrđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta popunu radnih mjesta vrše u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, a da ugovore o djelu zaključuju isključivo za poslove koji nijesu utvrđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u skladu sa članom 669 Zakona o obligacionim odnosima.

Preporuka P22: Potrošačke jedinice treba da, prije isplate naknade po osnovu zaključenog ugovora, obezbijede dokaz da je lice obavilo posao za koji je angažovano, kako bi se obezbijedilo poštovanje Uputstva o radu državnog trezora (tač. 23 i 25) kojim je, između ostalog, definisano da se zahtjev za plaćanje ovjerava nakon što se utvrdi da je fizičko ili pravno lice izvršilo uslugu ili dostavilo robu.

Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru

Preporuka P23: Preporučuje se potrošačkim jedinicama da donesu Interni akt kojim će definisati postupak i procedure, kao i način kontrole namjenskog trošenja sredstava prilikom isplate sredstava sa budžetske pozicije računa grupe 431 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, a shodno članu 36 Zakona o državnoj upravi i članu 7 stav 1 tačka 6 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

U postupku revizije, utvrđeno je da Ministarstvo pravde, Ministarstvo kulture i medija i Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija nemaju donešen Interni akt kojim će definisati postupak i procedure, kao i način blagovremenog vršenja kontrole namjenskog trošenja sredstava prilikom isplate sredstava sa budžetske pozicije računa grupe 431 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru, a shodno članu 36 Zakona o državnoj upravi⁴⁴ i članu 7 stav 1 tačka 6 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru⁴⁵.

⁴⁴ Službeni list Crne Gore, br. 078/18, 070/21, 052/22

⁴⁵ Službeni list Crne Gore, br. 075/18

Isplate jednokratne pomoći penzionerima u 2023. godini u iznosu od 71.800,00 €, izvršene su na osnovu Odluke Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja br. 17 od 11.02.2011. godine, kojom je izvršen prenos ovlaštenja na Direktora Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja u dijelu davanja jednokratnih pomoći penzionerima, kao i donacija fizičkim i pravnim licima, do iznosa od 500,00 €. Imajući u vidu da je od 2011. godine došlo do donošenja novog Statuta Fonda i imenovanja novih članova Upravnog odbora, isti je trebao da donese novu odluku o prenosu ovlaštenja.

Preporuka P24: Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore treba da novom odlukom o prenosu ovlaštenja direktoru omogući isplate jednokratne novčane pomoći penzionerima, koja će biti usklađena sa aktuelnim statutom Fonda.

Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti

Revizijom je utvrđeno da Ministarstvo finansija nije propisalo jasne kriterijume po kojima su transakcije kupovine hartija od vrijednosti u ukupno iznosu od 859.046,62 € koje su izvršene od strane Ministarstva finansija i Ministarstva ekonomskog razvoja evidentirane na poziciji 4418 – Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti predstavljene kao transakcije finansiranja, a ne kao kapitalne transakcije ili transfer.

Preporuka P25: Potrebno je da Ministarstvo finansija inicira stvaranje zakonskih pretpostavki na osnovu kojih bi se donijeli jasni kriterijumi po kojima bi se transakcije kupovine hartija od vrijednosti mogle klasifikovati kao transakcije finansiranja.

Otplata obaveza iz prethodnog perioda

U postupku revizije utvrđeno je da Fond za zdravstveno osiguranje ne posjeduje internu proceduru kojom se bliže definiše procedura isplate po osnovu liječenja osiguranika u inostranstvu po konvencijama, međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju, kao ni internu proceduru za izvještavanje o neizmirenim obavezama.

Preporuka P26: Preporučuje se Fondu za zdravstveno osiguranje da donese interne procedure kojima će bliže definisati procedura koja se odnosi na isplatu po osnovu liječenja osiguranika u inostranstvu po konvencijama i međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju, kao i izvještavanje o neizmirenim obavezama, a u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Zakonom o državnoj upravi.

NEPRAVILNA EVIDENCIJA:

Revizijom izdataka utvrđena je sljedeća nepravilna evidencija:

- Iznos od 692.067,18€ evidentiran je na računu 4161 – Kamate rezidentima, a isti je trebalo evidentirati na računu 4144 – Bankarske usluge i negativne kursne razlike;
- Iznos od 3.361.481,08€ evidentiran je na računu grupe 418 – Subvencije, a isti je trebalo evidentirati na računu grupe 431 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru;
- Iznos od 9.990.000,00€ evidentiran je na računima grupe 441 – Kapitalni izdaci, a isti je trebalo evidentirati na grupu računa 432 – Ostali transferi;
- Iznos od 10.000,00€ evidentiran je na računu 414 – Rashodi za usluge, a isti je trebalo evidentirati na grupu računa 432 – Ostali transferi;
- Iznos od 2.556.569,13€ evidentiran je na račun 463 – Otplata obaveza iz prethodnog perioda, a isti je trebalo evidentirati na sljedećim računima: 412 – Ostala lična primanja u iznosu od 8.462,02€, 413 – Rashodi za materijal u iznosu od 1.631,69 €, 414 – Rashodi za usluge u iznosu od 20.321,33 €, 424 – Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite u iznosu od 2.387.074,15€, 431 – Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru u iznosu od 134.079,94 € i 451 – Pozajmice i krediti u iznosu od 5.000,00 €.

Preporuka P27: Potrošačke jedinice treba da evidentiraju transakcije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

IZVJEŠTAJ O IZDACIMA BUDŽETSKIH REZERVI

Utvrđeno je prekoračenje dozvoljene potrošnje sredstava budžetske rezerve za finansiranje redovnih djelatnosti potrošačke jedinice kod pet potrošačkih jedinica: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstvo pravde, Ministarstvo sporta i mladih i Ministarstvo kapitalnih investicija, što nije u skladu sa članom 3 stav 1 Pravilnika o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve, koji je važio tokom 2023. godine.

Preporuka P28: Potrošačke jedinice⁴⁶ su dužne da sredstva tekuće budžetske rezerve koriste u visini limita koji je predviđen aktom o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve.

Ministarstvo finansija – Vlada je zaključcima zadužila Ministarstvo da za donaciju IDA, iz Tekuće budžetske rezerve uplati sredstva u skladu sa dinamikom: prva rata do kraja 2023. godine, druga rata do kraja 2024. godine i treća rata do 30.06.2025. godine. Imajući u vidu da je Vlada (Ministarstvo finansija) u decembru 2023. godine upoznata sa obavezom uplate naredne dvije rate čiji je rok definisan za decembar 2024. i 2025. godinu, ne postoji razlog da se navedene rate plaćaju iz sredstava budžetske rezerve koja se, shodno članu 43 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, koristi za neplanirane i nedovoljno planirane izdatke tokom fiskalne godine.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je izvršilo isplatu sredstava „To Montenegro“ d.o.o. po osnovu refundacije troškova premije osiguranja za osiguranje vazduhoplova (za period 2020 -2023. godine) u ukupnom iznosu od 380.162,54€, izvršena je bez prethodno pribavljenog mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije.

Ministarstvo finansija izvršilo je isplatu sredstava JP Aerodromi Crne Gore, bez prethodno pribavljenog mišljenja Agencije za zaštitu konkurencije u ukupnom iznosu od 3.547,64€.

Navedene isplate nijesu u skladu sa čl. 10 i 12 Zakona o kontroli državne pomoći.

Ministarstvo prosvjete - Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija: Revizijom je utvrđeno da za tri ugovora o dodjeli subvencija za kupovinu stana nijesu izvršene isplate u iznosima koji su definisani ugovorima. Ukupna obaveza za navedena tri ugovora, iznosila je 63.984,00 €, a u Glavnoj knjizi je evidenetiran iznos od 73.272,00 € (više isplaćeno od ugovorene vrijednosti za 9.288,00 €). Naime, prilikom isplate dva ugovora o dodjeli subvencija izvršene su isplate u većem iznosu od iznosa koji je definisan ugovorima⁴⁸, u ukupnoj vrijednosti od 31.992,00 €, dok po jednom ugovoru uopšte nije izvršena isplata, iako je po istom trebalo isplatiti iznos od 22.704,00 €.⁴⁹

Preporuka P29: Preporučuje se da se korišćenje sredstava tekuće budžetske rezerve koristi za izdatke koji su neplanirani i nedovoljno planirani tokom fiskalne godine, a da se za isplate koje dospijevaju u budućem periodu godišnjim zakonom budžeta države planira isplata sa budžetske pozicije u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.

Preporuka P30: Ministarstvo saobraćaja i Ministarstvo finansija je dužno da se prilikom pružanja pomoći privrednim društvima pridržava čl. 10 i 12 Zakona o kontroli državne pomoći⁴⁷.

⁴⁶ Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (pravni nasljednik: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine), Ministarstvo pravde, Ministarstvo sporta i mladih i Ministarstvo kapitalnih investicija (pravni nasljednik: Ministarstvo saobraćaja i pomorstva)

⁴⁷ Službeni list Crne Gore, br. 012/18 od 23.02.2018. godine

⁴⁸ Čl. 1,3 i 4 Ugovora o dodjeli subvencije za kupovinu stana br. 11/1-01-430/23-1007/37 od 4.10.2023. godine (25.112,00 €) i ugovor br. 11/1-01-430/23-1007/79 od 06.11.2023. godine (6.880,00 €)

⁴⁹ Napomena: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija je, 18.3.2024. godine, dopisom br. 11/1-430/23-1514/8 obavijestilo Ministarstvo finansija o navedenoj grešci i zahtijevalo da se izvrši preusmjerenje iznosa od 22.704,00 € na ugovor po kom nije izvršena isplata. U postupku revizije, nije dat na uvid dokaz da je Ministarstvo finansija postupilo u skladu sa navedenim dopisom.

Preporuka P31: Neophodno je da Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija zahtijeva povraćaj više isplaćenih sredstava u iznosu 31.992,00 €, kao i da postupi u skladu sa ugovorom o dodjeli subvencije za kupovinu stana br. 11/01-430/23-1007/24 od 04.10.2023. godine kojim je definisana isplata u iznosu od 22,704.00 €, dok je Ministarstvo finansija dužno da u skladu sa članom 9 stav 5 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti za iznos povraćenog novca stornira izdatke i uveća gotovinske depozite na konsolidovanom računu trezora.

Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma⁵⁰:

Zaključkom Vlade Crne Gore br. 07-322/23-3557/2 od 12.07.2023. godine odobren je iznos od 577.000,00 € za koji nije priložena propratna dokumentacija. Istim Zaključkom je, između ostalog, definisana obaveza da „Regionalni vodovod preduzme sve potrebne aktivnosti za nabavku i ugradnju mobilnih postrojenja za prečišćavanje vode“. Isplata sredstava Regionalnom vodovodu izvršena je u avgustu 2023. godine, a shodno izjašnjenju subjekta revizije (od 25.09.2024. godine) predmetna nabavka je u postupku realizacije.

Ministarstvo pravde: Zaključkom Vlade Crne Gore br. 04-081/23-2506/2 od 01.06.2023. godine, a u cilju implementacije Zaključka Skupštine Crne Gore broj 33/22-5/126 od 27.12.2022. godine odobrena su sredstva Eparhiji budimljanko-nikšičkoj u iznosu od 220.000,00 €, za rekonstrukciju Saborne Crkve Svetog Vasilija Ostroškog u Nikšiću za koji nije priložena propratna dokumentacija i pri čemu nije navedena obaveza izvještavanja o utrošku navedenih sredstava. Ministarstvo pravde je 01.07.2024. godine dostavilo na uvid dopis Eparhije budimljansko-nikšičke u kom je navedeno da je do 1. jula 2024. godine, utrošen iznos od 60.000,00 €, dok će se preostali iznos (od 160.000,00 €) utrošiti u narednom periodu.

Navedene isplate nijesu izvršene u skladu sa tačkom 3 Pravilnika o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve⁵¹ i Uputstvom o radu Državnog trezora.

Generalni sekretarijat Vlade: Isplate iz tekuće budžetske rezerve shodno donijetom Zaključku Vlade Crne Gore br. 07 - 2574 od 17.05.2018. godine, na osnovu kojeg su izvršene isplate po zahtjevu Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore, u ukupnom iznosu od 14.163,51€⁵², nijesu u skladu sa članom 2 i 3 Pravilnika o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve. Tačkom 4 navedenog zaključka ovlašćuje se jedan od prethodnih ministara finansija iz 2018. godine, da potpisuje naloge za isplatu sredstava. Naime, isplata sredstava iz tekuće budžetske rezerve u iznosu od 14.163,51€ "po automatizmu" i bez saglasnosti Vlade Crne Gore za donijete sudske presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu kako je definisano u Zaključku Vlade Crne Gore br. 07 -2574 od 17.05.2018. godine, nijesu u skladu sa članom 43 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i članom 2 i 3 Pravilnika o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve. Isplata sredstava sa tekuće budžetske rezerve u ukupnom

Preporuka P32: Vlada i resorna ministarstva su dužni da prije usvajanja zaključaka i plaćanja iz tekuće budžetske rezerve obezbijede relevantnu dokumentaciju kojom se vrši pravdanje odobrenog iznosa, kako je i predviđeno aktom o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve i Uputstvom o radu Državnog trezora. U situacijama kada nije obezbijeđena propratna dokumentacija, u predlogu Zaključka treba navesti okvirni iznos za koji se traži saglasnost, a isplatu izvršiti nakon što resorno ministarstvo potvrdi Ministarstvu finansija opravdanost isplate na bazi relevantne dokumentacije.

50 Pravni sljedbenik - Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine

51 kojim je propisano da potrošačka jedinica za korišćenje sredstava podnosi Ministarstvu finansija zahtjev sa partećom dokumentacijom

52 za predmete: br. Predstavke 8296/18 iznos 2.423,51 € (INTERNO), br. Predstavke 48908/16 u iznosu 2.950,00 € (INTERNO), br. Predstavke 33308/21 u iznosu 3.240,00€ (INTERNO), br. Predstavke 38448/21 i br. Predstavke 60069/21 u iznosu 3.200,00€, br. Predstavke 37625/21 u iznosu 1.200,00€, br. Predstavke 56823/21 u iznosu 250,00€ i u iznosu 900,00€

iznosu od 5.200,00€, shodno Zaključku Vlade br. 08-430/23-5635/2 i br. 08-430/23-5607/2 od 21.12.2023. godine kojim Vlada Crne Gore zadužuje Ministarstvo finansija da iz sredstava Budžeta Crne Gore za navedenu namjenu odnosno za nematerijalnu štetu, troškove i izdatke, sredstva, u iznosu od 5.200,00€, uvećana za sredstva u iznosu svih poreza koji se mogu naplatiti, uplati na žiro račun podnosioca predstavke, nije u skladu sa članom 43 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Preporuka P33: Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore je dužan da sredstva budžetske rezerve koristi u skladu sa članom 43 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kao i u skladu sa aktom o bližim kriterijumima za korišćenje sredstava tekuće i stalne budžetske rezerve, odnosno da za svaku isplatu po osnovu sudskih presuda podnosi Vladi pojedinačni predlog zaključka, u kojem se jasno navodi da se isplata odobrava sa tekuće budžetske rezerve.

Uprava za saobraćaj: Zaključivanje aneksa za projekat izgradnju i rekonstrukciju puta Berane – Kolašin, dionica Lubnice – Jezerine

Vlada Crne Gore je Zaključkom obavezala lice za zaključivanje aneksa ugovora, načelnika Odsjeka za građenje i rekonstrukciju državnih puteva u Upravi za saobraćaj, **suprotno čl. 29 Zakona o državnoj upravi, čl. 8 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, i tačkama 3 i 9 Uputstva o radu državnog trezora.** Efekat zaključenog Amandmana 3 je produženje roka za završetak radova do 10.07.2023. godine.

Uprava za kapitalne projekte:

Opštine koje su imale zaključene ugovore o realizaciji posebnog programa i ugovore o namjenskoj potrošnji sredstava iz Posebnog programa (sredstva od ekonomskog državljanstva) bile su u obavezi da dostavljaju izvještaje o stepenu realizacije ugovora do 5-og u tekućem mjesecu za prethodni mjesec. Tokom 2023. godine, opštine nijesu ili su neredovno izvještavale Upravu za kapitalne projekte, što nije u skladu sa zaključenim ugovorima.

Preporuka P34: Preporučuje se Vladi Crne Gore da ugovore i amandmane u ime države zaključuju ovlašćena lica ili lica na koja su prenesena ovlašćena od strane glavnog službenika za finansije u skladu sa Zakonom o državnoj upravi, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uputstvom o radu državnog trezora.

Preporuka P35: Uprava za kapitalne projekte je u obavezi da prati aktivnosti na realizaciji projekata koje realizuju/sprovode potpisnici ugovora, te da obezbijedi redovnu dostavu mjesečnih izvještaja o stepenu realizacije ugovora, u skladu sa potpisanim ugovorima, do 5-og u tekućem za prethodni mjesec.

JAVNI DUG

Revizijom je utvrđeno da ne postoje procedure koje se odnose na način evidentiranja i izvještavanja o javnom dugu, već se primjenjuju odredbe Uputstva o radu Državnog trezora i Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti.

Za izvještavanje o dugu lokalnih samouprava utvrđeno je da postoje odstupanja podataka koji su evidentirani u registru Centralne banke Crne Gore u odnosu na podatke koje su opštine evidentirale u portfoliju dugova, a samim tim i u odnosu na podatke o kojima izvještava Ministarstvo finansija. Utvrđeno je i da opštine različito izvještavaju o stanju duga u pogledu dospelje glavnice, obaveze po osnovu lizinga, kao i o stanju duga po osnovu ugovora o izvođenju radova za koji je zaključen ugovor o cesiji, što utiče na tačnost iskazanih podataka.

Preporuka P36: Potrebno je da Ministarstvo finansija inicira stvaranje zakonskih pretpostavki za donošenje podzakonskog akta kojim će se precizno definisati pitanje javnog duga, a pogotovo postupak evidentiranja, otplate, usaglašavanja i izvještavanja o javnom dugu.

DRŽAVNA IMOVINA

Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo ekonomskog razvoja i Ministarstvo vanjskih poslova u Izvještaju o popisu, nijesu navodili podatke o nepokretnoj imovini, jer shodno članu 45 Zakona o državnoj imovini, evidenciju stvari koje koristi više državnih organa vodi organ uprave nadležan za poslove imovine.

Naime, Ministarstvo vanjskih poslova obavlja poslove u zgradi gdje je smješteno i Ministarstvo finansija koja je u vlasništvu Crne Gore, dok Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo ekonomskog razvoja poslove obavlja u poslovnim prostorijama koje su im dodijeljene na korišćenje Zaključkom Vlade Crne Gore⁵³.

Uprava za katastar i državnu imovinu, navedenim ministarstvima, nije dostavila akt o ustupanju poslovnih prostorija na korišćenje na osnovu kog bi ministarstva vršila vanbilansnu evidenciju.

Preporuka P37: Uprava za državnu imovinu treba da za imovinu koja se daje na korišćenje, donosi akt o ustupanju i isti dostavi državnim organima koji će služiti kao osnov za vođenje evidencije.

Uvidom u prezentirane izvještaje o popisu, utvrđeno je da samo Ministarstvo vanjskih poslova u Izvještaju o popisu navodi stanje sredstava u blagajni i na žiro-računima, kao i stanje neizmirenih obaveza.⁵⁴

Jedinstvena evidencija državne imovine

Nadležno ministarstvo⁵⁶ i Uprava za državnu imovinu nijesu stavili u funkciju softver za vođenje jedinstvene evidencije i registra nepokretnosti. U Upravi za državnu imovinu navode da je jedinstvena evidencija državne imovine planirana kroz Program reforme upravljanja javnim finansijama 2022- 2026. godine i da je za Registar državne imovine Uprava iskoristila već postojeću platformu E-katastar kao jedinstvenu evidenciju koju je plasirala u sklopu postojećeg softvera E-katastar, podaci su plasirali kao Javni registar koji se nalazi na sajtu Uprave.

Uprava za državnu imovinu, nije izvršila procjenu popisanih nepokretnosti u državnoj svojini.

Popis imovine Diplomatsko-konzularnih predstavništava Crne Gore u inostranstvu za 2023. godinu

Ambasada Crne Gore u Kraljevini Belgiji, Stalna misija Crne Gore pri NATO-u u Briselu i Ambasada Crne Gore u Kraljevini Nizozemskoj, Hag, nijesu dostavile podatke o izvršenom popisu imovine za 2023. godinu Ministarstvu vanjskih poslova i Upravi za državnu imovinu, shodno članu 50 Zakona o državnoj imovini, dok su podatke o popisu imovine za 2023. godinu u martu mjesecu 2024. godine, nakon isteka zakonskog roka, dostavile Ambasada Crne Gore u SAD, Vašingtonu i Stalna misija Crne Gore pri EU Belgija, Brisel.

Revizijom je utvrđeno da je Ambasadi Crne Gore u Republici Srbiji, shodno Ugovoru o zakupu bez naknade⁵⁷, koji je zaključen na neodređeno vrijeme, data u zakup bez naknade nepokretnost površine 419,96 m2 sa zemljištem (vila u Beogradu, ul. Čakorska 2, Savski Venac), isključivo za diplomatsko-konzularno predstavništvo, kulturno informativni centar i Rezidenciju Ambasade Crne Gore u Beogradu. Međutim, navedeni objekat koji je dat na korišćenje bez naknade se, shodno usmenoj informaciji dobijenoj od kontakt osobe u Ministarstvu vanjskih poslova, ne koristi već je Ambasada Crne Gore u Beogradu smještena u zakupljenom poslovnom prostoru za koji se na mjesečnom nivou plaća 6.247,92 €.

Preporuka P38: Preporučuje se potrošačkim jedinicama da prilikom vršenja popisa, kao zadatak popisnoj komisiji definišu popis obaveza⁵⁵ i finansijske imovine, uključujući gotovinu u blagajni, kao i bankarske račune donacija.

Preporuka P39: Nadležno ministarstvo i Uprava za državnu imovinu treba da preduzmu aktivnosti u cilju stavljanja u funkciju softvera za vođenje jedinstvene evidencije i registra nepokretnosti.

Preporuka P40: Uprava za državnu imovinu dužna je da utvrdi vrijednost državne imovine.

Preporuka P41: Ministarstvo vanjskih poslova dužno je da prati ažurnost u postupku dostavljanja podataka o popisu imovine i da preduzima Zakonom predviđene mjere ukoliko se isti ne dostavljaju.

Preporuka P42: Preporučuje se Ministarstvu vanjskih poslova da preispita opravdanost troškova koji se izdvajaju po osnovu zakupa za potrebe Ambasade Crne Gore u Beogradu, s obzirom da je shodno ugovoru o zakupu zaključenom između Ambasade Crne Gore u Republici Srbiji i DIPOS d.o.o Beograd data u zakup bez naknade nepokretnost površine 419,96 m2 sa zemljištem (vila u Beogradu, ul. Čakorska 2, Savski Venac), isključivo za diplomatsko-konzularno predstavništvo, kulturno informativni centar i Rezidenciju Ambasade Crne Gore u Beogradu.

⁵⁴ Kontrolisane potrošačke jedinice koje nijesu izvršile popis novčanih sredstava i obaveza su: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma i Uprava za katastar i državnu imovinu

⁵⁵ Popis obaveza u skladu sa tačkom 19a Uputstva o radu Državnog trezora

⁵⁶ Do 31.10.2023. godine nadležno ministarstvo bilo je Ministarstvo finansija, dok je od 31.10.2023. godine nadležno Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine.

⁵⁷ Ugovor br.04/84 od 07.10.2015.god, zaključen između između DIPOS d.o.o Beograd (zakupodavac) i Ambasade Crne Gore u Republici Srbiji (zakupac).

SISTEM
UNUTRAŠNJIH
KONTROLA

Preporuka P43: Subjekti revizije su dužni da shodno čl. 11 stav 2 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, razvoj i sprovođenje upravljanja i kontrola vrše na osnovu plana unapređenja i upravljanja i kontrola koji utvrđuje rukovodilac subjekta.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo finansija nije donijelo Plan unapređenja upravljanja i kontrola, što nije u skladu sa Pravilnikom o načinu uspostavljanja i unapređenja upravljanja i kontrola u javnom sektoru.

Preporuka P44: Subjekti revizije treba da redovno vrše ažuriranje donijetih procedura, u skladu sa članom 7 stav 1 tačka 6 i članom 17 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Interne procedure: Ministarstvo pravde⁵⁸, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva⁵⁹ i Ministarstvo zdravlja⁶⁰ posjeduju interne procedure iz ranijeg perioda koje nijesu ažurirane u skladu sa izmjenama zakonskih propisa, što nije u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.

Preporuka P45: Preporučuje se subjektima revizije da sadržaj programskog budžeta formiraju u skladu sa Odlukom o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica.

Programski budžet: Uvidom u Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava Ministarstva zdravlja i Ministarstva finansija, koji se podnosi prilikom planiranja budžeta, utvrđeno je da određeni dio programa, potprograma i/ili aktivnosti nijesu popunjeni u skladu sa čl. 6 Odluke o načinu pripreme i sadržaju programskog budžeta potrošačkih jedinica.

SISTEMSKE
PREPORUKE

U procesu revizije je utvrđeno da se pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda, kao što su JP Morsko dobro, Fond za zaštitu životne sredine d.o.o, Veterinarska komora i ambulante, ne finansiraju kroz sistem budžeta Crne Gore, već kroz raspodjelu prihoda putem prihodnog modula.

Preporuka S1: Preporučuje se da se pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda finansiraju kroz sistem budžeta Crne Gore.

⁵⁸ Ministarstvo pravde nije vršilo izmjene Interne procedure procesa obračuna i isplate zarada, shodno izmjenama zakonskih propisa.

⁵⁹ Ministarstvo saobraćaja je donijelo interne procedure tokom 2024. godine.

⁶⁰ Ministarstvo zdravlja posjeduje Interne procedure iz 2012, 2015, 2016, 2017, 2018. godine te je iste, shodno izmjenama zakonskih propisa, potrebno ažurirati.

U procesu revizije je utvrđeno da odredbe člana 7 Zakona o budžetu Crne Gore za 2023. godinu⁶¹ koje se odnose na obavezu uplate i evidencije nekonsolidovanih sopstvenih prihoda javnih ustanova (kao i naknadne potrošnje i evidencije tih sredstava), koje se finansiraju iz budžeta, nijesu primjenjive na sve javne ustanove. Ograničena primjena je u vezi sa stavom 5 člana 7 Zakona o budžetu za 2023. godinu, kojim je propisano da javna ustanova mora biti prepoznata organizacionom i/ili programskom klasifikacijom godišnjeg zakona o budžetu da bi bila predmet konsolidacije.

U narednoj tabeli je dat grupni pregled JU čiji primici i izdaci nijesu konsolidovani u 2023. godini.

Potrošačka kod	Naziv budžetskog korisnika	Ostvareni iznos nekonsolidovanih sopstvenih prihoda	Potrošnja nekonsolidovanih sopstvenih prihoda
40705	Ispitni Centar	0,01	0,01
40709	Centar za stručno obrazovanje	0,00	0,00
40912	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	0,42	0,25
50401	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	0,00	
40701	Ministarstvo prosvjete - predškolske ustanove	5,70	5,01
40701	Ministarstvo prosvjete - osnovne škole	1,10	1,08
40701	Ministarstvo prosvjete -muzičke škole	0,31	0,29
40701	Ministarstvo prosvjete -srednje škole	4,56	4,41
40701	Ministarstvo prosvjete -specijalne škole	0,24	0,24
40701	Ministarstvo prosvjete -domovi učenika	0,49	0,49
40701	Ministarstvo prosvjete - JU visokog obrazovanja	9,97	8,86
40701	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva	0,54	0,54
40801	Ministarstvo kulture i medija - JU kulture	1,59	1,43
41601	Ministarstvo rada i socijalnog staranja - JU socijalne i dječije zaštite	3,91	3,91
60201	Fond za zdravstveno osiguranje - javne zdravstvene ustanove	11,83	11,27
	UKUPNO	40,67	37,78

Tabela 17 - nekonsolidovana evidencija (u mil eur.)

Preporuka S2: Preporučuje se Skupštini Crne Gore da razmotri mogućnost, da u cilju usklađivanja sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, izmijeni normu godišnjeg zakona o budžetu koja se odnosi na konsolidaciju sopstvenih prihoda javnih ustanova, na način da se u Glavnoj knjizi trezora evidentiraju svi nekonsolidovani primici i izdaci svih javnih ustanova koje se finansiraju iz budžeta Crne Gore.

Vlada Crne Gore je Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave izvršila organizacione promjene⁶² kod Uprave prihoda i carina i Uprave za katastar i državnu imovinu, a da pri tom nije utvrdila jasne nadležnosti koje se odnose na izradu godišnjih finansijskih izvještaja.

Preporuka S3: Preporučuje se Vladi Crne Gore da prilikom donošenja uredbe o organizacionim promjenama potrošačkih jedinica, utvrdi i nadležnosti koje se odnose na izradu godišnjih finansijskih izvještaja.

⁶¹ "Sl. list Crne Gore", br. 152/22 i 106/23

⁶² Sl. list Crne Gore, br. 098/23, 102/23, 113/23

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O IZVRŠENIM REVIZIJAMA I AKTIVNOSTIMA DRŽAVNE REVIZORSKE INSTITUCIJE ZA PERIOD OKTOBAR 2023 - OKTOBAR 2024. GODINE

Pozitivno mišljenje Računskog suda Republike Portugala na Godišnji finansijski izvještaj Državne revizorske institucije Crne Gore za 2023. godinu

U 2024. godini, Računski sud Republike Portugala je, na zahtjev Državne revizorske institucije Crne Gore, izvršio reviziju **Godišnjeg finansijskog izvještaja DRI za 2023. godinu i izrazio pozitivno mišljenje o godišnjim finansijskim izvještajima za godinu**, koja se završava 31. decembra 2023. godine. Godišnji finansijski izvještaji Državne revizorske institucije Crne Gore za 2023. godinu su pripremljeni, po svim materijalnim aspektima, u skladu sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti Crne Gore i Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave. Računski sud je predmetnom revizijom, takođe, izvršio kontrolu usklađenosti osnovnih transakcija u Godišnjem finansijskom izvještaju za 2023. godinu i to za sljedeće oblasti: upravljanje ljudskim resursima, imovina, zgrada i oprema i nabavke. Na osnovu sprovedenih kontrola, zaključeno je da su osnovne transakcije u godišnjim finansijskim izvještajima za 2023. godinu u vezi sa navedenim oblastima izvršene u svim materijalno značajnim aspektima u skladu sa zakonima, drugim propisima i internim aktima.

Državna revizorska institucija je u izvještajnom periodu izvršila **43** revizije od kojih: **29 finansijskih revizija i revizija pravilnosti, 1 finansijska revizija, 4 revizije pravilnosti, 6 revizija uspjeha, 2 revizije informacionih sistema i 1 kontrolna revizija.**

U revizijama je dala **64** mišljenja i to: **11 pozitivnih mišljenja, 9 pozitivnih mišljenja sa skretanjem pažnje, 20 uslovnih mišljenja i 24 negativnih mišljenja.**

Ukupan broj datih preporuka iznosi **602** i to **481 preporuka za finansijsku reviziju i reviziju pravilnosti, 9 za finansijsku reviziju, 61 za reviziju pravilnosti, 43 preporuke za reviziju uspjeha i 8 preporuka za reviziju informacionih sistema.**

Predmet revizije su osim zakonski obaveznih revizija - revizija Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2023. godinu, te revizija političkih subjekata, bile i potrošačke jedinice, javne ustanove, zdravstvena ustanova, viši sud za prekršaje, diplomatska predstavništva. Kroz tematske revizije, Institucija je dala osvrt na sprovođenje jednostavnih nabavki u javnom sektoru, finansiranje vjerskih zajednica iz budžeta Crne Gore kao i na namjensko trošenje sredstava sa budžetske pozicije 431-4 – Transferi nevladinim organizacijama. Revizijom privrednih društava, agencije, fonda i drugih subjekata ukazala na korektivne mjere koje je neophodno preduzeti u cilju unapređenja njihovog rada.

POJEDINAČNE FINANSIJSKE REVIZIJE I REVIZIJE PRAVILNOSTI

U izvještajnom periodu, Državna revizorska institucija je dala 24 negativnih mišljenja.

S tim u vezi, **negativna mišljenja**, osim na **finansijsku reviziju Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023**, data su u odnosu na:

FINANSIJSKE REVIZIJE I REVIZIJE PRAVILNOSTI - REVIZIJE POTROŠAČKIH JEDINICA

Godišnji finansijski izvještaj i pravilnost poslovanja Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede za 2022. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Godišnji finansijski izvještaj JU Centra za stručno obrazovanje za 2022. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti

FINANSIJSKA REVIZIJA I REVIZIJA PRAVILNOSTI – OSTALI SUBJEKTI

Godišnji finansijski izvještaj i pravilnosti poslovanja Zdravstvene ustanove apoteke Crne Gore „Montefarm“ za 2022. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
--	--

FINANSIJSKA REVIZIJA I REVIZIJA PRAVILNOSTI - TEMATSKA REVIZIJA

Kontrola namjenskog trošenja sredstava sa budžetske pozicije 431-4 transferi nevladinim organizacijama u 2022. godini	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
--	--

REVIZIJA PRAVILNOSTI - OSTALI SUBJEKTI

Diplomatska predstavništva Crne Gore u Narodnoj Republici Kini sa sjedištem u Pekingu, Sjedinjenim Američkim Državama sa sjedištem u Vašingtonu i Njujorku (Ambasada, Konzulat i Stalna misija CG pri UN) za 2023. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti za diplomatska predstavništva
--	--

REVIZIJA PRAVILNOSTI - TEMATSKA REVIZIJA

Finansiranje vjerskih zajednica iz budžeta Crne Gore	negativno mišljenje na usklađenost finansiranja srednjih vjerskih škola sa Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju
---	---

FINANSIJSKA REVIZIJA - REVIZIJA POTROŠAČKE JEDINICE

Godišnji finansijski izvještaj Uprave prihoda i carina za 2022. godinu	negativno mišljenje na finansijsku reviziju
---	--

FINANSIJSKA REVIZIJA I REVIZIJA PRAVILNOSTI - AGENCIJA

Godišnji finansijski izvještaj Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2023. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
---	--

FINANSIJSKA REVIZIJA I REVIZIJA PRAVILNOSTI - JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Završni račun budžeta Opštine Rožaje za 2022. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Završni račun budžeta Opštine Tivat za 2023. godinu	negativno mišljenje na finansijsku reviziju negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Završni račun budžeta Opštine Petnjica za 2023. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti

FINANSIJSKA REVIZIJA I REVIZIJA PRAVILNOSTI - POLITIČKI SUBJEKTI

Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Pokreta "Evropa sad" za 2022. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Pokreta "Evropa sad" za 2023. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Bošnjačke stranke za 2023. godinu	negativno mišljenje na finansijsku reviziju negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Stranke pravde i pomirenja za 2023. godinu	negativno mišljenje na finansijsku reviziju negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Godišnji konsolidovani finansijski izvještaj Savez građana "CIVIS" za 2023. godinu	negativno mišljenje na finansijsku reviziju negativno mišljenje na reviziju pravilnost

FINANSIJSKA REVIZIJA I REVIZIJA PRAVILNOSTI - PRIVREDNA DRUŠTVA

Godišnji finansijski izvještaj DOO "Crnogorski elektrodistributivni sistem" Podgorica za 2022. godinu	negativno mišljenje na finansijsku reviziju negativno mišljenje na reviziju pravilnosti
Godišnji finansijski izvještaj "Rudnik uglja" AD Pljevlja za 2023. godinu	negativno mišljenje na reviziju pravilnosti

REVIZIJE USPJEHA

Državna revizorska institucija je izvršila šest revizija uspjeha, u odnosu na 22 subjekta revizije, u kojima je dala 43 preporuke:

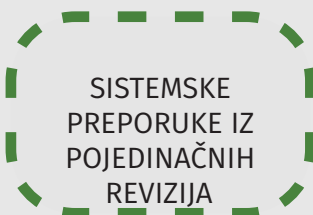
Uspješnost sprovođenja rodno odgovornog budžetiranja u Crnoj Gori	Državna revizorska institucija je, na osnovu sprovedenog postupka revizije uspjeha, ocijenila da su preduzeti početni koraci na uvođenju rodno odgovornog budžetiranja (ROB) u Crnoj Gori, ali da još uvijek nijesu u dovoljnoj mjeri ostvareni preduslovi za uspješno sprovođenje u praksi.
Efikasnost projekta izgradnje stambenih jedinica za raseljena i interno raseljena lica	Državna revizorska institucija je ocijenila da nacionalna upravljačka struktura u realizaciji podprojekata Programa regionalne stambene izgradnje u Crnoj Gori (RHP) nije bila u dovoljnoj mjeri efikasna.
Uspješnost sprovođenja nadležnosti Savjeta za reviziju	Državna revizorska institucija je ocijenila da sprovođenje nadležnosti Savjeta za reviziju, u kontrolisanom periodu nije bilo u dovoljnoj mjeri uspješno.
Implementacija projekata u vodoprivred	Državna revizorska institucija je nakon sprovedenog postupka revizije uspjeha ocijenila da postupak implementacije projekata u vodoprivredi nije u dovoljnoj mjeri uspješan - efikasan.
Efikasnost procesa legalizacije bespravnih objekata na području Glavnog grada Podgorice za period od 2017. do 2023. godine	Državna revizorska institucija je, na osnovu sprovedenog postupka revizije uspjeha, ocijenila da proces legalizacije bespravnih objekata na području Glavnog grada Podgorice za period od 2017. do 2023. godine nije sproveden efikasno.
Efikasnost razvoja zvanične statistike u Crnoj Gori	Državna revizorska institucija je, na osnovu sprovedenog postupka revizije, ocijenila da Uprava za statistiku nije obezbijedila u dovoljnoj mjeri efikasan sistem planiranja, realizacije i izvještavanja o Strategiji razvoja zvanične statistike u Crnoj Gori 2019-2023.

REVIZIJA INFORMACIONOG SISTEMA

Državna revizorska institucija je izvršila dvije revizije informacionog sistema u kojima je dala 43 preporuke. Kod jedne revizije ocijenjeno je da upravljanje nije uspješno.

<p>Informacioni sistem kulturnih dobara - KuDIS</p>	<p>Predmetnom revizijom je utvrđeno da je Informacioni sistem kulturnih dobara u Upravi za zaštitu kulturnih dobara, do okončanja revizije u najvećem obimu uspostavljen, ali se isti ne koristi, a samim tim je izostala njegova adekvatna upotreba i evaluacija o stepenu njegove upotrebe, te glavni cilj uspostavljanja KuDIS-a nije ostvaren.</p> <p>Državna revizorska institucija je na osnovu sprovedenog postupka revizije, utvrdila da je upravljanje Informacionim sistemom kulturnih dobara, u dijelu upravljanja projektima neuspješno.</p>
---	---

Senat Državne revizorske institucije je usvojio **preporuke sistemskog značaja, koje su proistekle iz vršenja 5 (pet) finansijskih revizija i revizija pravilnosti** koje su obuhvatile revizije potrošačkih jedinica, finansiranja vjerskih zajednica, političkih subjekata i fonda. Systemske preporuke su date u cilju unapređenja sistema javnih finansija i poslovanja većeg broja subjekata revizije kroz moguće izmjene zakonskih i podzakonskih akata i otklanjanje uočenih slabosti u određenim oblastima.

Pregled sistemskih preporuka u izvršenim pojedinačnim revizijama dat je u nastavku:

Revizija INVESTICIONO-RAZVOJNOG FONDA CRNE GORE AD ZA 2022. GODINU:

Preporuka SP1: Preporučuje se da IRF CG AD pravila, procedure i kriterijume za odobravanje plasmana priprema uz konsultacije sa Centralnom bankom Crne Gore kao regulatorom i supervizorom u ovoj oblasti i da ih mijenja po potrebi kako bi se obezbijedili stabilni uslovi kreditiranja koji bi doprinosili razvoju preduzetništva. Ove procedure i kriterijume, posebno je potrebno istaći na zvaničnom internet sajtu Fonda da bi bili lako dostupni zainteresovanoj javnosti u cilju ostvarivanja veće javnosti rada.

Preporuka SP2: U skladu sa Zakonom o IRF CG AD i odlukama Centralne banke Fond je dužan da rizike kojima je izložen u svom poslovanju svodi na najmanju mjeru, rukovodeći se principima sigurnosti, solventnosti, likvidnosti, disperzije rizika i očuvanja realne vrijednosti kapitala.

Preporuka SP3: Potrebno je IRF CG AD, preko Vlade Crne Gore kao osnivača, pokrene inicijativu za razdvajanje dužnosti organa upravljanja i rukovođenja tj. Odbora direktora od izvršnog organa tj. izvršnog direktora u cilju utvrđivanja odgovornosti i obezbjeđenja transparentnosti upotrebe javnih sredstava.

Revizije GRAĐANSKOG POKRETA "DURMITORSKA INICIJATIVA" ZA 2023. GODINU i SAVEZA GRAĐANA „CIVIS“ ZA 2023. GODINU:

Skupštini Crne Gore, Odboru za sveobuhvatnu izbornu reformu

Preporuka SP4: Budući da Zakonom o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja nije definisan pravni status grupe birača, preporučuje se nadležnom skupštinskom odboru za reformu izbornog zakonodavstva, odnosno radnoj grupi nadležnoj za izmjene Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja da, izmjenama Zakona definiše način poslovanja grupe birača kao političkog subjekta nakon održanih izbora i sticanja parlamentarnog statusa, ukoliko se ista ne transformiše u političku partiju.

Revizija "KONTROLA NAMJENSKOG TROŠENJA SREDSTAVA SA BUDŽETSKE POZICIJE 431-4 TRANSFERI NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA"

Preporuka SP5: Ministarstvo zdravlja treba da kod Ministarstva javne uprave inicira izradu internih procedura/priručnika kojim će se definisati procedure praćenja realizacije projekata, a sve u cilju efikasne kontrole finansiranja, realizacije i izvještavanja o realizovanim projektima nevladinih organizacija.

Preporuka SP6: Ministarstvo zdravlja treba da kod Ministarstva javne uprave inicira izradu internih procedura/priručnika kojim će se definisati procedure za procjenu uspješnosti realizacije projekata, a sve u cilju efikasne kontrole finansiranja, realizacije i izvještavanja o realizovanim projektima nevladinih organizacija.

Revizija „FINANSIRANJE VJERSKIH ZAJEDNICA IZ BUDŽETA CRNE GORE“

Preporuka SP7: Preporučuje se Ministarstvu pravde da inicira donošenje normativnog okvira kojim će se regulisati finansiranje vjerskih zajednica iz budžeta Crne Gore, a posebno u dijelu propisivanja kriterijuma za odobravanje i procjenu potreba vjerskih zajednica prilikom odobravanja sredstava, kao i način praćenja i izvještavanja o namjenskoj upotrebi javnih sredstava za finansiranje vjerskih zajednica.

Preporuka SP8: Preporučuje se Ministarstvu pravde da inicira, kod Ministarstva finansija, izmjene Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet i budžete opštine kako bi se jasno uredilo na kojem računu se evidentiraju izdaci za finansiranje vjerskih zajednica.

Preporučuje se Ministarstvu pravde da, u okviru računa 4315-Transferi političkim partijama, strankama i udruženjima na kojem evidentira izdatke za finansiranje vjerskih zajednica, otvori poseban analitički račun za evidentiranje predmetnih izdataka.

KONTROLA REALIZACIJE PREPORUKA

Skupština Crne Gore, povodom razmatranja Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu, Izvještaja o reviziji Predloga zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2022. godinu i Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2022 – oktobar 2023. godine dana 26. decembra 2023. godine donijela je Zaključak broj: 33/23-7/7 - EPA 59 XXVIII i isti objavila u Službenom listu Crne Gore .

Zaključkom Skupštine Crne Gore broj: 33/23-7/7 - EPA 59 XXVIII se, između ostalog, “**poziva Vlada Crne Gore na poštovanje i ispunjavanje svih preporuka Državne revizorske institucije** datih u Izvještaju o reviziji Predloga zakona o Završnom računu Budžeta Crne Gore za 2022. godinu. Takođe, Vlada je dužna da prati realizaciju svih preporuka Državne revizorske institucije koje se odnose na pojedinačne revizije urađene u periodu oktobar 2022 - oktobar 2023. godine i preporuka koje se ponavljaju iz ranijeg perioda, i o tome kvartalno izvještava Skupštinu Crne Gore.”

U izvještajnom periodu Državna revizorska institucija je u skladu sa metodologijom izvršila kontrolu realizacije preporuka kroz reviziju Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore, izvještaje o realizaciji preporuka iz pojedinačnih revizija i kontrolne revizije. **Analiza je pokazala da je od ukupno 1312 datih preporuka realizovano 710 preporuka, 192 nije realizovano, 173 djelimično realizovano, 101 je u fazi realizacije, za 92 preporuke se nije mogao utvrditi status, 34 preporuke nijesu primjenjive, dok provjera realizacije 10 preporuka nije izvršena iz razloga što subjekti revizije nijesu dostavili izvještaje o realizaciji preporuka.**

SPROVOĐENJE PREPORUKA IZ IZVJEŠTAJA O REVIZIJI PREDLOGA ZAKONA O ZAVRŠNOM RAČUNU BUDŽETA CRNE GORE ZA 2022. GODINU

Državna revizorska institucije je, na osnovu nalaza utvrđenih revizijom Predloga zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2023. godinu utvrdila status preporuka. **Od 50 preporuka: 15 je realizovano, četiri je djelimično realizovano, 28 nije realizovano, dvije imaju status - nije primjenjivo, dok za jednu preporuku nije bilo moguće utvrditi status.**

Tabela 19 - status preporuka iz izvještaja o reviziji završnog računa 2022.⁶⁴

U nastavku je pregled preporuka koje **nijesu realizovane**:

Tekst preporuke	Komentar
Ministarstvo finansija treba da obezbijedi punu primjenu Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština, kroz informacioni sistem koji podržava Glavnu knjigu trezora.	Novčani tok/raspodjela sredstava sa Centralnog računa trezora
Preporučuje se Skupštini Crne Gore da razmotri mogućnost uvođenja norme u godišnjem zakonu o budžetu kojom se zabranjuje preusmjeravanje sredstava sa pozicija transfera za socijalnu zaštitu, koje su mandatornog karaktera i zakonom ustanovljene.	
Uprava prihoda i carina dužna je da sačinjava Završni poreski račun u skladu sa Pravilnikom o poreskom knjigovodstvu i isti dostavi Ministarstvu finansija do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, u skladu sa članom 19 Pravilnika o poreskom knjigovodstvu.	Završni poreski račun

63 Grafik preuzet iz Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2023 – oktobar 2024. godine

Tekst preporuke	Komentar
<p>Potrošačke jedinice koje ostvaruju prihode treba da u saradnji sa Ministarstvom finansija, a kroz usaglašene radne procedure obezbijede naplatu, evidentiranje i iskazivanje ostvarenih prihoda u skladu sa Naredbom o načinu uplate javnih prihoda, Uputstvom o radu državnog trezora i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.</p>	<p>Primici budžeta 715-Ostali prihodi</p>
<p>Potrošačke jedinice su dužne da u slučaju potrebe za prekovremenim radom, postupaju u skladu sa članom 64 st. 2 i 5 Zakona o radu kojim je propisano da se prekovremeni rad uvodi pisanom odlukom poslodavca, pri čemu je poslodavac dužan da obavijesti inspekciju rada o uvođenju prekovremenog rada.</p>	<p>411 Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca</p>
<p>Preporučuje se Ministarstvu finansija da razmotri mogućnost uvođenja potpune centralizacije obračuna i evidencije zarada zaposlenih čije se zarade isplaćuju iz državnog budžeta.</p>	
<p>Potrošačke jedinice su dužne da za poslove koji su utvrđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta popunu radnih mjesta vrše u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, a da ugovore o djelu zaključuju isključivo za poslove koji nijesu utvrđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u skladu sa članom 669 Zakona o obligacionim odnosima.</p>	<p>Rashodi za usluge/ostali izdaci</p>
<p>Potrošačke jedinice su dužne da u skladu sa zakonima i zaključenim ugovorima obezbijede kontrolu namjenskog korišćenja sredstava koja dodjeluju putem transfera.</p>	<p>431 Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru</p>
<p>Potrebno je da se stvore zakonske pretpostavke na osnovu kojih bi Ministarstvo finansija donijelo jasne kriterijume po kojima bi se transakcije kupovine hartija od vrijednosti mogle određivati kao transakcije finansiranja.</p>	<p>4418 Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti</p>
<p>Potrošačke jedinice su dužne da se prilikom pružanja pomoći privrednom društvu pridržavaju čl. 10 i 12 Zakona o kontroli državne pomoći.</p>	<p>47 Budžetska rezerva</p>
<p>Uprava za saobraćaj treba da prilikom praćenja realizacije zaključenih ugovora u dijelu prekoračenja ugovorenih rokova izvrši zadržavanje sredstava u iznosu/ procentu definisanim ugovorom (penali za docnju) i na taj način obezbijedi poštovanje ugovorenih rokova ili u slučaju da postoje objektivni razlozi zbog kojih izvršilac ne može biti kriv za docnju, zaključi anex ugovora.</p>	
<p>Preporučuje se da u ime države ugovore i amandmane zaključuju ovlašćena lica u skladu sa Zakonom o državnoj upravi, Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Uputstvom o radu državnog trezora.</p>	
<p>Uprava za kapitalne projekte je u obavezi da prati aktivnosti na realizaciji projekata koje realizuju/sprovode potpisnici ugovora, te da obezbijedi redovnu dostavu mjesečnih izvještaja o stepenu realizacije ugovora, u skladu sa potpisanim ugovorima, do 5-og u tekućem za prethodni mjesec.</p>	<p>Kapitalni budžet</p>
<p>Uprava za kapitalne projekte treba da shodno članu 131 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, te zaključenih Ugovora o osiguranju od profesionalne odgovornosti, preduzme radnje u cilju naknade štete prouzrokovane nedostacima nastalim pri izradi projektne dokumentacije.</p>	
<p>Preporučuje se Vladi Crne Gore da, prilikom imenovanja članova Komisije za ocjenjivanje projekata koji se finansiraju iz kapitalnog budžeta države razmotri mogućnost da se za članove Komisije imenuju predstavnici uprava koje, shodno čl. 31 i 38 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, između ostalog vrše poslove koji se odnose na učešće u izradi nacrtu kapitalnog budžeta i koje realizuju kapitalni budžet.</p>	
<p>Potrošačke jedinice su dužne da transakcije evidentiraju u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.</p>	<p>Nepravilna evidencija</p>
<p>Potrošačke jedinice dužne su da grupu računa 463 - Otplata obaveza iz prethodnog perioda ne terete sa izdacima čija obaveza plaćanja dopijeva u tekućoj fiskalnoj godini. Iste su dužne da evidentiraju i plaćanje obaveza nastalih u tekućem periodu vrše u skladu sa godišnjim zakonom o budžetu i Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština.</p>	<p>463 Otplata obaveza iz prethodnog perioda</p>

Tekst preporuke	Komentar
Preporučuje se Ministarstvu finansija da donese akt kojim će precizno definisati način evidentiranja i izvještavanja o dugu lokalnih samouprava, uz obavezu dostavljanja konfirmacija i prpratne dokumentacije koja se odnosi na stanje duga, kako bi se obezbijedilo istovjetno izvještavanje od strane svih lokalnih samouprava, a koje će ujedno doprinijeti da evidentirano stanje duga odgovara stvarnom stanju duga.	Javni dug
Uprava za katastar i državnu imovinu, dužna je da izvrši procjenu državne imovine kako bi se utvrdilo tačno stanje imovine u državnom vlasništvu, shodno članu 43 Zakona o državnoj imovini.	Državna imovina
Uprava za katastar i državnu imovinu treba da u saradnji sa nadležnim organima preduzme aktivnosti u cilju stavljanja u funkciju softvera za vođenje jedinstvene evidencije i registra nepokretnosti.	
Potrošačke jedinice su dužne da shodno Zakonu o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru preduzmu sve aktivnosti na uspostavljanju i unapređenju upravljanja i unutrašnjih kontrola.	Sistem unutrašnjih kontrola
Potrošačke jedinice su dužne da izvrše popunu sistematizovanih radnih mjesta u Odjeljenju za unutrašnju reviziju, shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima i članu 49 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru.	
Preporučuje se Skupštini Crne Gore da razmotri mogućnost, da u cilju usklađivanja sa Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, izmijeni normu godišnjeg zakona o budžetu koja se odnosi na konsolidaciju sopstvenih prihoda javnih ustanova, na način da se u Glavnoj knjizi trezora evidentiraju svi nekonsolidovani primici i izdaci (sopstveni prihodi, donacije i drugi, kao i njihova potrošnja) svih javnih ustanova koje se finansiraju iz budžeta Crne Gore.	
Preporučuje se da se pravna lica koja su dio sistema finansiranja po osnovu javnih prihoda finansiraju kroz sistem budžeta Crne Gore.	
Potrebno je da Ministarstvo finansija razmotri mogućnost uvođenja konta ekonomske klasifikacije za primitke od povraćaja plaćenih izdataka.	Sistemske preporuke
Preporučuje se Vladi Crne Gore da, u skladu sa članom 61 Zakona o državnim službenicima i namještenicima određuje vršioca dužnosti do imenovanja odnosno postavljenja lica najduže do 6 mjeseci.	
Potrebno je stvoriti zakonske pretpostavke za centralizovanu evidenciju potraživanja. Evidenciju potraživanja je neophodno centralizovati iz razloga primjene novog Zakona o računovodstvu u javnom sektoru i promjene načina obračuna budžetskog rezultata kojim neto pozajmljivanje od strane budžeta postaje korektivni iznos izvora finansiranja deficita.	
Državna revizorska institucija skreće pažnju da je potrebno da predlagači zakona usaglašavaju nomenklaturu prihoda sa njihovom ekonomskom suštinom.	

U nastavku su dvije preporuke sa statusom **nije primjenjivo**:

Tekst preporuke	Komentar
Ministarstvo kulture i medija dužno je da u slučaju statusnih promjena vrši vanredni popis imovine, shodno članu 44 Zakona o državnoj imovini i članu 10 st. 1 i 3 Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari u državnoj svojini.	Državna imovina
Državna revizorska institucija skreće pažnju da je u postupku revizije utvrđeno da Komisije za popis Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva kulture i medija, Ministarstva sporta i mladih, Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstva kapitalnih investicija i Uprave za katastar i državnu imovinu nijesu izvršile popis blagajne i obaveza na 31.12.2022. godine. U toku 2022. godine subjekti revizije nijesu vršili isplate preko blagajne, već su iste vršene preko SAP sistema u skladu sa usmenom informacijom Ministarstva finansija kojom su obaviješteni o prestanku rada blagajne.	Sistemske preporuke

U nastavku je preporuka sa statusom **nije moguće utvrditi status**:

Tekst preporuke	Komentar
Vlada Crne Gore dužna je da se pri donošenju zaključaka kojima se nalažu isplate budžetskih sredstava pridržava Pravilnika o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet Crne Gore i budžete opština kako bi se obezbijedila tačna evidencija izdataka.	Kapitalni budžet

REALIZACIJA PREPORUKA IZ POJEDINAČNIH IZVJEŠTAJA

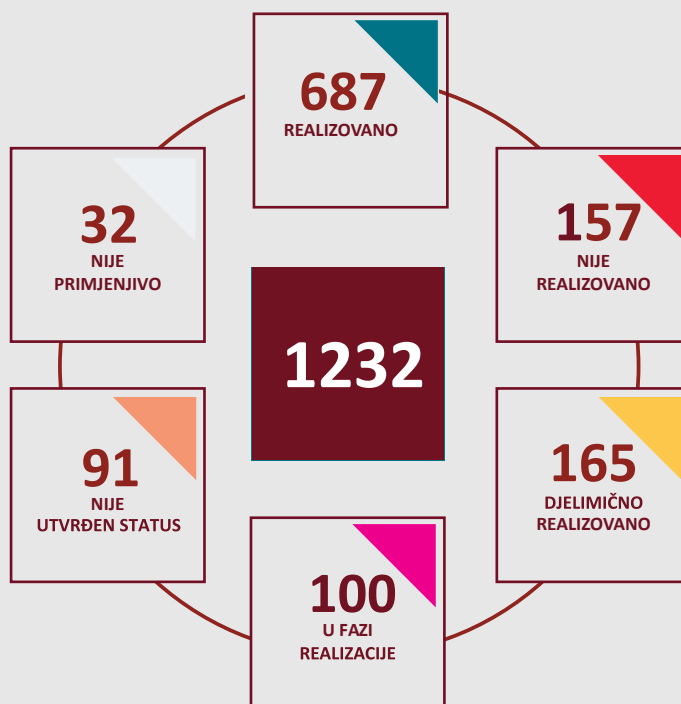

Tabela 20 - status preporuka iz pojedinačnih izvještaja 2022/2023⁶⁴

KONTROLNA REVIZIJA

Tabela 21 - status preporuka iz kontrolne revizije 2022/2023⁶⁴

65 Grafik preuzet iz Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2023 – oktobar 2024. godine

66 Grafik preuzet iz Godišnjeg izvještaja o izvršenim revizijama i aktivnostima Državne revizorske institucije Crne Gore za period oktobar 2023 – oktobar 2024. godine

Spisak tabela i grafika

Tabela i grafik 1 - struktura budžeta.....	4
Grafik 2 - nominalni BDP (u mil. eur.).....	5
Grafik 3 - realan rast BDP-a (u %.).....	5
Tabela 2 - suficit budžeta u 2023. godini (u eur.).....	6
Grafik 4 - trend gotovinskog deficita/suficita (%BDP-a).....	6
Grafik 5 - trend javnog duga (u % BDP-a).....	8
Tabela 3 - državne garancije (u mil. eur.).....	8
Tabela 4 - servisiranje državnog duga (u mil. eur. i %).....	9
Grafik 6 - tekući budžet (u mil. eur.).....	9
Grafik 7 - budžetske rezerve (u mil. eur.).....	9
Grafik 8 - budžet državnih fondova (u mil. eur.).....	10
Grafik 9 - budžet državnih fondova pojedinačno (%)	10
Grafik 10 - transakcije finansiranja (%).....	10
Grafik 11 - izvori finansiranja kapitalnog budžeta (%).....	11
Grafik 12 – plan u odnosu na izvršenje US (mil. eur.).....	11
Grafik 13 - plan u odnosu na izvršenje US (mil. eur.).....	11
Tabela 5 - primici budžeta (u eur. i %).....	12
Grafik 14 - struktura tekućih prihoda (u %).....	12
Grafik 15- primici budžeta (u mil. eur.).....	13
Tabela 6 - primici budžeta (u eur.).....	14
Tabela 7 - izdaci budžeta (u eur. i %).....	14
Grafik 16- struktura tekućih izdataka (u %).....	15

Grafik 17 - izdaci budžeta (u mil. eur.).....	15
Tabela 8 - izdaci budžeta (u eur.).....	16
Tabela 9 - najveće pozitivne apsolutne razlike (u eur.).....	16
Tabela 10 - najveće negativne apsolutne razlike (u eur.).....	17
Tabela 11 - najveće pozitivne procentualne razlike (u eur. i %).....	17
Tabela 12- najveće negativne procentualne razlike (u eur. i %).....	17
Tabela 13- preusmjeravanja (u eur.).....	18
Grafik 18 - programska klasifikacija budžeta (u %).....	20
Tabela 14 - funkcionalna klasifikacija (u eur.).....	20
Tabela 15 - zbirni prikaz materijalno značajnih grešaka (u mil eur.).....	22
Tabela 16 - pregled obaveza po vrstama (u mil eur.).....	24
Tabela 17 - nekonsolidovana evidencija (u mil eur.)	38
Grafik 19 - status preporuka iz izvještaja o reviziji završnog računa 2022.....	44
Grafik 20 - status preporuka iz pojedinačnih izvještaja 2022/2023.....	47
Grafik 21 - status preporuka iz kontrolne revizije 2022/2023.....	47

U Parlamentarnoj budžetskoj kancelariji obavljaju se stručni poslovi koji se odnose na: izradu istraživačkih radova, odnosno analitičkih informativnih materijala i sažetaka relevantnih zvaničnih domaćih publikacija i publikacija međunarodnih institucija na teme od značaja za sprovođenje ekonomske i fiskalne politike, posebno u vezi sa ekonomskim i fiskalnim tendencijama u Crnoj Gori, kao i sa najznačajnijim globalnim tendencijama u oblasti ekonomije i finansija, u cilju podrške radu poslanika; saradnju sa domaćim i stranim institucijama, međunarodnim organizacijama i parlamentarnim budžetskim kancelarijama nacionalnih parlamenata i drugim srodnim službama.